Rayat Shikshan Sanstha's,

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya, Solapur

Established 1989

- (Arts, Commerce & Science) Affiliated to P.A.Holkar Solapur University,Solapur
  - Reaccredited by NAAC with A Grade (CGPA 3.23)
    - An ISO 9001 : 2015 Certified College

Founder : Padambhushan Dr.Karmaveer Bhaurao Patil

Address- 1428, Modikhana, Near Uplap Mangal Karyalaya, Saat Rasta Solapur-413001 Phone-(0217)2620602

Website-www.lbpmsolapur.org Email-lbpmsolapur@yahoo.co.in

Key Indicator 3.3.1

3.3.1 Number of research papers published per teacher in the Journals notified on UGC care list during the last five years

2018-2019

Sr. No	Title of Paper	Name of the Author	Department of the teacher	Name of journal	Year of Publication	ISSN number	Link to Recognition in UGC enlistment of the Journal/ Digital Object Identifier Number		
							Link to website of the Journal	Link to article/ Paper/ Abstract of the article	Is it Listed in UGC Care List
1.	Qualitative Research Method used in Social Science	Dr. Anand Dnyaneshwar Shinde	Education	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/VeoxRJjlMl.pdf	No

2.	नवोदत्तरी ग्रामीण कादंबरीतील स्त्री जाणीव	Dr. Vijay Arjun Revaje	Marathi	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/bBZIJAydZI.pdf	No
3.	राजा राम मोहन रॉय यांचे सामाजिक व धार्मिक विचार आणि कार्य	Dr. Dashrath Kisan Rasal	History	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/nhh55pcJ9H.pdf	No
4.	मूळ तत्ववादाची भारतीय लोकशाही पुढे आव्हाने	Dr. Indumati Shivalingappa Cholle	Commerce	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/X95rHZinJi.pdf	No
5.	खेल का समाजशास्त्र	Prof. Bhaktaraj Ghalappa Jadhav	Physical Education	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/4szgOq257L.pdf	No
6.	जागतिकीकरणात मराठी लोकांचे स्थान	Dr. Vijay Arjun Revaje	Marathi	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/jahEpUA8fZ.pdf	No
7.	महाराष्ट्रातील सहकारी दुग्ध व्यवसायाच्या समस्या	Prof. Kamble Anil Pandhrinath	Economics	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/Z13EnckWOY.pdf	No
8.	Global Recession Impact on the Cotton Textile Industry in India	Dr.Dhere Suresh Ramchandr	Commerce	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/sMr6yDc0wB.pdf	No
9.	माण तालुक्यातील पर्यटन एक ऐतिहासिक अभ्यास	Dr. Dashrath Kisan Rasal	History	Sanshodhan	2018-2019	2278-5914	https://journalsearches.com/journal.php?title=sanshodhak+%28print+only%29	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/mdgmdZKK86.pdf	Yes

10.	Green Accounting - A new Challenge for Accounting System and Responsibility Towards Environment	Dr.Dhere Suresh Ramchandr	Commerce	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/gkTMDvgDvF.pdf	No
11.	Discussion Paper on Scheme offered by Central Govt to Empower SC category Population in India	Prof. Kamble Anil Pandhrinath	Economics	Research Directions	2018-2019	2321-5488	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/ajSS6Tjf80.pdf	No
12.	क्रीडा क्षेत्रातील कबड्डी खेळाविषयी महिलांच्या समस्या व त्यावरील उपाय	Prof. Bhaktaraj Ghalappa Jadhav	Physical Education	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/VsJNTUUZX0.pdf	No
13.	How to write legibly for Better Career and Prospect	Dr. Kori Mahadev Lakkappa	English	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/PPMllaJIc5.pdf	No
14.	राजा राम मोहन रॉय यांचे राजकीय व आर्थिक विचार: एक विवेचन	Mrs. Suman Laxman Kendre	History	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/PPMllaJIc5.pdf	No
15.	संयुक्त महाराष्ट्राच्या लढ्यातील शाहीर अण्णाभाऊ साठे व शाहीर अमर शेख यांचे कार्य	Dr. Vijay Arjun Revaje	Marathi	Research Journey	2018-2019	2348-7143	https://pskcollegedeur.ac.in/wp-content/uploads/2022/01/6..DPVP2017-18-Research-Journey-UGC-Approved.pdf	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/fSd3r6Adl3.pdf	No
16.	इयत्ता नववीच्या विद्यार्थ्यांमध्ये नकाशा साक्षरता विकसनासाठी अध्ययन संचाची निर्मिती	Dr. Munde Devrao Kashiram	Hindi	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/trkwnQr4mC.pdf	No

17.	A Study of Impact and Importance of Digital Payment in India	Dr. Ravsaheb Prabhakar Dhawan	Economics	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/ftk2QHiEKW.pdf	No
18.	जाती संस्थेविषयी डॉक्टर जी एस घुर्ये यांचे समाजशास्त्रीय विश्लेषण	Dr. Nagorao Sambhaji Bhurke	Sociology	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/k0HLYbPi9l.pdf	No
19.	सोलापूर शहरातील बंद पडलेल्या कापड गिरणीतील कामगारांचा समाजशास्त्रीय अभ्यास	Dr. Nagorao Sambhaji Bhurke	Sociology	Research Journey	2018-2019	2348-7143	https://pskcollegedeur.ac.in/wp-content/uploads/2022/01/6..DPVP2017-18-Research-Journey-UGC-Approved.pdf	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/c54Zh3FFlL.pdf	No
20.	विद्यार्थी शिक्षक आणि सेवेत असलेल्या माध्यमिक शिक्षकांच्या अध्यापन अभीक्षमतेचे मापन व अध्यापन अभिक्षमता विकसित करण्यासाठी उपाययोजना	Dr. Anand Dnyaneshwar Shinde	Education	Research Journey	2018-2019	2348-7143	https://pskcollegedeur.ac.in/wp-content/uploads/2022/01/6..DPVP2017-18-Research-Journey-UGC-Approved.pdf	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/4YQ6r4Hs3h.pdf	No
21.	महात्मा गांधीजींच्या शैक्षणिक विचार	Dr. Ravsaheb Prabhakar Dhawan	Economics	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/A0sfgzuFlB.pdf	No
22.	Corporate Social Responsibility (CSR) and Ethics: An In-Depth Analysis	Dr. Indumati Shivalingappa Cholle	Commerce	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/EksGPKhy5w.pdf	No
23.	भारतीय अर्थव्यवस्थेसमोरील आव्हाने	Prof. Kamble Anil Pandhrinath	Economics	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/SX9gjFAB52.pdf	No

24.	भारतीय स्वतंत्र संग्राम आणि लोकमान्य टिळक	Prof. Mohan Baburao Chavan	Marathi	Power of knowledge	2018-2019	2320-4494	https://sites.google.com/site/powerofknowledgebeed/home	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/dDYooP2h4O.pdf	No
25.	A Study of Impact of Skill India on Rural Youth	Dr. Ravsaheb Prabhakar Dhawan	Economics	Review of research	2018-2019	2249-894x	https://oldror.lbp.world/	http://www.lbpmsolapur.org/research_work/RbiAdPOQbT.pdf	No

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya * Solapur

Principal
Laxmibai Bhaurao Patil
Mahila Mahavidyalaya,
1428, Modikhana, Saat Rasta Parisar
Solapur - 413001

18-19

REVIEW OF RESEARCH

UGC APPROVED

International Online Multidisciplinary Journal

ISSN 2249-894X

Impact Factor 5.7631 (UIF)

Volume- I ; Issue-I

4th Dec 2018

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH

Content

ISSN NO:- 2249-894X

Impact Factor : 5.7631(UIF)

Sr. No	Title and Name of The Author (S)	Page No
1	**Plagiarism In Social Sciences Research (Initiatives Taken By Indian Research Organizations)** Dr. Shivakumar S. Ganapur	1
2	**Emerging Trends, Concerns, Issues , Incentives In Social Sciences Research** Dr. Mrs. Ayesha Rangrej	4
3	संशोधनातील वाङ्मय चौर्य : परिमाण व व उपाययोजना **(Consequence and solution of plagiarism issue in researches)** Shankar Dasharath Dunghav and Dr.S.S.Ganapur	8
4	**A Study Of Relationship Between Job Satisfaction, Teaching Competence And Attitude Towards Teaching Profession Of Teachers Working In Up-Graded Primary School** A.S.Desai and Dr. U. K. Kulkarni	11
5	**Social Science Research: Historical Development And Modern Implications** Dr. B. M. Narwade and Prof. Shriniwas Sayanna Bhandare	18
6	**Effectiveness Of Blended Learning In Physical Science Among Viii Standard Students** Dr. R. Bagdha Vatchala Perumal and Dr. K. K. Murugan	21
7	**Emerging Trends In Social Science Research** Dr. R. R. Madankar	27
8	**Qualitative Research Methods Used In Social Sciences** Dr. Shinde Anand Dnyaneshwar	33
9	**Relationship Of Emotional Inteligence, Adjustment, Self-Concept And Scholastic Achivement Of Pre-University Students** Dr. T. M. Prashanth Kumar	36
10	**New Statistical Techniques In Social Science Research** Lakshmikant S/o Sidramappa	42
11	**A Study Of An Interaction Effect Of Co-Operative Learning Model On The Different Abilities And Attitude Towards History Of Secondary School Students** M. S. Desai and Dr.U.K.Kulkarni	46
12	**Plagiarism Recognition In Regional Languages Its Challenges In Perspective To Kannada Documents** Mis. Jyotilaxmi M. Irasur and Prof. V. V. Malagi	55

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

IMPACT FACTOR : 5.7631(UIF)
REVIEW OF RESEARCH
UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514
ISSN: 2249-894X
VOLUME - 1 | ISSUE - 1 | 4th DECEMBER - 2018

QUALITATIVE RESEARCH METHODS USED IN SOCIAL SCIENCES

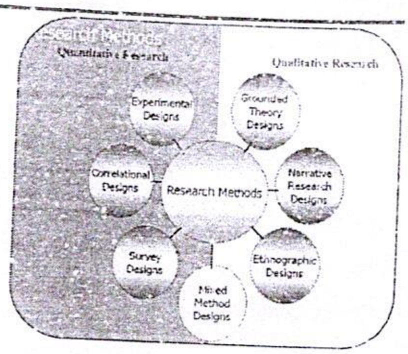

Dr. Shinde Anand Dnyaneshwar
Assistant Professor, Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya, Solapur.

❖ INTRODUCTION:

Research is considered as a more designed and systematic process of carrying on a scientific method of analysis that is focussed towards discovery and development of an organized body of knowledge. It is a planned activity to get answers to meaningful questions about phenomena or events through the application of scientific approach. Research is an objective, impartial, empirical and logical analysis and recording of controlled observations. It also may lead to the development of generalizations, principles or theories resulting to some extent in prediction and control of events. The knowledge received by the research is of highest order. But it is not based on assumptions, beliefs and untested generalizations. To seek such knowledge a researcher must develop scholarship, accurate observation and integrity, willingness to spend long hours to collect and study all forms of evidence before arriving at conclusions.

In a process of research, research methods are most important. Because they describe the various steps of the plan to be adopted in solving a research problem, such as the formulation of problems, the definition of technical terms, the choice of subject for research, the validation of data collecting tools, the collection, analysis and interpretation of data and the processes of inferences and generalizations.

A researcher must have a comprehensive understanding of all research methods with particular reference to their strengths, limitations, applicability and appropriateness. It will help him to carefully plan the steps undertaken in the research process. It will also help him to describe the method clearly before he starts working on the solutions of the problem. A pre-planned and well described method will provide the researcher a scientific and possible plan for solving the problem under investigation.

The selection of appropriate method and the specific design will depend upon the nature of the problem, research questions and type of data. However the method selected should be in harmony with scientific principles and adequate enough to lead to dependable generalization. In any specific study, it is a common practice to use any one method in the research. But there is no reason why two or more methods cannot be useful effectively in combination in certain research situations. For example a researcher may get the solution of a problem by studying its history through an examination of documents and then determining its present status by using survey method.

Methods of research are classified in various ways but most of the authors were agreeing on two basic paradigms i.e. logical positivism and phenomenological inquiry.

Logical positivism uses experimental and quantitative research methods and they are based on assumptions of natural sciences. These assumptions are universal and apply to all natural sciences and social sciences.

Phenomenological inquiry utilises **qualitative methods** derived from humanities and social sciences, particularly from history, philosophy, sociology and anthropology. These methods consist of phenomenology, ethnography, case study and grounded theory.

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.7631(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 8 | ISSUE - 3 | DECEMBER - 2018

नव्वदोत्तरी ग्रामीण कादंबरीतील स्त्री जाणिवा

डॉ. विजय अर्जुन रेवजे
लक्ष्मीबाई भाऊराव पाटील महिला महाविद्यालय सोलापूर.

प्रस्तावना:

स्त्रीने स्वतःला ओळखण्यातच स्त्रीवादाचा प्रारंभ झाला. स्वतःचे आस्तित्व हरवून गेलेल्या स्त्रीला प्रस्थापितांकडून आणि पितृसत्ताक व्यवस्थेकडून आपण मुख्य प्रकटाबाहेर फेकले गेल्याची जाणीव झाली. स्त्री म्हणून आपले अस्तित्त्व टिकवून ठेवण्याचा विचार मनात येऊन स्वसामर्थ्यानिशी तिने वागायला सुरूवात केली. तेथूनच स्त्रीवादाची सुरूवात झाली. म. फुले, आगरकर, पं. रमाबाई, महर्षी कर्वे यासारख्या विचारवंतांनी स्त्री सुधारणा मोहिमेला हातभार लावला. ताराबाई शिंदे म. गांधी, डॉ. आंबेडकर या समाजसुधारकांनी प्रत्यक्ष कृती व संघर्ष करीत विचारांची मांडणी केली. ही मांडणी स्त्रियांच्या समानतेला वैचारिक अधिष्ठान देणारी ठरली. तरीदेखील एकविसाव्या शतकात स्त्री-पुरूष समानतेमध्ये विषमता आढळते. सुशिक्षित स्त्रियादेखील ग्रामीण भागात आजही उपेक्षित गणल्या जातात. स्त्रियांच्या हक्कांसाठी, तिला समान लेखण्यासाठी, तिच्याकडे पाहण्याच्या पारंपरिक दृष्टिकोनात बदल करण्यासाठी अनेक लेखक लिहू लागले. मराठी ग्रामीण स्त्री विषमतेचे चित्रण कथा, कादंबरी, काव्य, नाटक या साहित्यप्रकारातून होऊ लागले. विशेषतः राजन गवस यांनी स्त्री जाणिवांचे नवे पदर कादंबरी लेखनातून अधोरेखित केले आहेत.

प्रस्तुत निबंधात राजन गवस यांच्या 'कळप', 'तणकट' व 'ब-बळीचा' या कादंबऱ्यामधिल स्त्री जाणिवांच्या आविष्कार स्पष्ट करणार आहे.

राजन गवस यांनी 'चौंडक' (१९८५), 'भंडारभोग' (१९८९), 'धिंगाणा (१९९२), 'कळप' (१९९७), 'तणकट' (१९९८), 'ब-बळीचा' (२०१२) इत्यादी कादंबरीचे लेखन केले आहे. या कादंबऱ्यामधून स्त्री जाणिवेचे विविध पदर स्त्री व्यक्तिरेखेच्या माध्यमातून उलघडून दाखविले आहेत. समकालीन जीवनवास्तव आणि कला यात अनुबंध असतो. लेखकाची जीवनदृष्टी 'कादंबरी' या वाङ्मयप्रकारात महत्त्वाची असते. तो अनुबंध, ती दृष्टी राजन गवस यांच्या 'कळप', 'तणकट' व 'ब-बळीचा' या कादंबऱ्यामध्ये आहे. स्त्रियाच्या उपेक्षित जीवनाचा शोध व स्त्री जाणिवांचा आविष्कार त्यांच्या या कादंबऱ्यामधून चित्रित होत आहे.

देवदासी स्त्रियांच्या दुःख जाणिवा

'कळप' (१९९७) या कादंबरीमध्ये दांभिक लोकांचे कळप करून राहणे हे सामाजिक, सांस्कृतिक मूल्यह्न्हासास कसे कारणीभूत आहे? साहित्यविषयक चळवळ व त्यांची कंपूशाही इत्यादी विषयीचे प्रभावी चित्रण आले आहे. रघू चिलमी या कादंबरीनायकाच्या अनुषंगाने देवदासी स्त्रियांच्या जाणिवा आविष्कृत झाल्या आहेत. देवदासी स्त्रियांना शिक्षणव्यवस्थेला मुकावे लागते. वास्तविक शिक्षण ही व्यक्तीच्या आंतरिक आणि बाह्य व्यक्तिमत्वाच्या विकासासाठी उपयुक्त ठरणारी बाब आहे. स्त्रीशिक्षणातून स्त्रीमुक्ती होऊ शकते. परंतु धर्माच्या नावाखाली स्त्रियांचे शोषण केले जाते. अजाण मुलींना बालपणीच देवीला अर्पण केल्याने शिक्षणापासून वंचित व्हावे लागत आहे. अजाणत्या वयात देवत्वाचे ओझे निमूटपणे स्वीकारून आईबापाच्या छात्राखालून दूर व्हावे लागत आहे कळत्यापणी भोगवटा सुरू होतो.

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.7631(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 8 | ISSUE - 3 | DECEMBER - 2018

राजा राममोहन रॉय यांचे सामाजिक व धार्मिक विचार आणि कार्य

प्रा. रसाळ दशरथ किसन
सहाय्यक पाध्यापक,
इतिहास विभाग लक्ष्मीबाई भाऊराव पाटील महिला महाविद्यालय, सोलापूर

प्रस्तावना:

राजा राममोहन रॉय यांचे भारतीय समाजाच्या आधुनिकीकरणाततथा सामाजिक-धार्मिक सुधारणा चळवळींत अत्यंत महत्वाचे योगदान आहे. त्यांना भारतीय प्रबोधनाचेजनक, भारतीय प्रबोधनाचा प्रभात तारा म्हणून संबोधले जाते.तेआधुनिक भारताचे जनक आणि नवयुगाचे अग्रदूत मानले जातात सामाजिक आणि धार्मिक सुधारणा चळवळीच्या दृष्टीने विचार करता ते सुधारकांचे अध्यात्मिक पिता होते. इतिहासकार रामचंद्र गुहा यांच्या मते राजा राममोहन रॉय हे उपखंडात आधुनिकतेने पारंपरिक सामाजिक संरचनेसमोर उभ्या केलेल्या आव्हानांचा गंभीरपणे विचार करणारे पहिलेच गृहस्थ होते.ते संस्कृत, फारसी, फ्रेंच, लॅटिन, ग्रीक, हिब्रू आदी भाषा जाणणारे विद्वान असल्याने आणि याविविध भाषांच्या अध्ययनामुळे विचारांत परिवर्तन झाले. त्यांनी प्रामुख्याने धर्म सुधारणेकडे आपले लक्ष केंद्रित केले. ज्या काळात पाश्चात्य शिक्षणाने प्रभावित झालेला बंगालचा युवावर्ग ख्रिश्चन धर्माकडे आकृष्ट होत होता. त्या काळात रॉय हिंदू धर्माचे संरक्षक म्हणून समोर आले. त्यांनी पूर्व-पश्चिम ह्यांच्या विचारात समन्वय साधण्याचा प्रयत्न केला

राजा राममोहन रॉय हे महान समाजसुधारक होते. विशेषतः स्त्रियांची स्थिती सुधारण्याकडे त्यांनी विशेष लक्ष दिले. सती प्रथेला तीव्र विरोध करूनसन. १८१८ मध्ये आंदोलनास सुरवात केली. सन. १८१८ मध्ये 'विधवांना पतीच्या चितेवर जिवंत जाळण्याच्या प्रथेचे समर्थक आणि विरोधक यांच्यातील चर्चा' नावाचे बंगाली भाषेतील सती प्रथेविरुद्ध धर्माची मीमांसा करणारे पत्रक त्यांनी काढले. त्याच वर्षी त्याचे वरील शीर्षकाखालीइंग्रजी भाषांतर केले. 'सती प्रथा ही हिंदू धर्मने सांगितलेले धार्मिक कर्तव्य नाही आणि तिला हिंदू धार्मिक ग्रंथांनी मान्यता दिलेली नाही' त्यांनी सप्रमाण दाखवून दिले. आपल्या भूमिकेच्या समर्थनात ते प्राचीन धर्म ग्रंथांचे प्रमाण देताना दिसतात. त्यांच्या मते कोणतेहीशास्त्र अथवा जगातील कोणत्याही लोकांच्या सारासार विचाराने पाहिलेतरी हे सर्व खूनचहोते. म्हणून तत्कालीन धर्माचे ठेकेदार, सर्वसामान्य नागरिकांना तर्कशक्ती, नैतिकता, मानवीयता, दयाभावचे आवाहन करताना ते दिसतात.त्यांनी स्मशानभूमींची यात्रा काढून विधवांच्या नातेवाईकांना समजावून सती रोखण्याचा प्रयत्न केला. अनेक समविचारी लोकांच्या मदतीनेअनेक गट निर्माण करून देखरेख सुरु केली. पुढे सन. १८२९ मध्ये लॉर्ड विलियम बेंटिंकनेसती प्रथा विरोधी कायदा संमत करवून घेतला

रॉय हे महिलांना पैतृक संपत्तीतील वाटा मिळावा या मताचे होते. याला प्रमाण देताना प्राचीन स्मृतिग्रंथात मुलींना निदान मुलांच्या चतुर्थांशाइतका हिस्सा मिळावा असे प्रतिपादले असल्याचे त्यांनी जनतेपुढे मांडले. यासोबतच त्यांनी विधवा विवाहाचे समर्थन केले. ते बहुविवाह विरोधी होते. मात्या-पित्यांनी कन्याविक्रय करू नये असे आवाहन त्यांनी केले. ते स्त्री शिक्षणाचे मोठे समर्थक होते. त्याचप्रमाणे जाती व्यवस्थेचा अंत करून स्वतंत्रता, समानता आणि बंधुतेच्या आधारावर लोकतांत्रिक समाजाची स्थापना करायला हवी असा त्यांचा आग्रह होता. त्यांच्या मते,जातीभेद गुलामीचे मुख्य कारण होय. एकतेच्या अभावीच आपण दास्यत्वच्या साखळीत बांधलेले असून, निदान निदान राजकीय हित आणि सामाजिक सुख यांसाठी तरी धर्मात काही बदल होणे आवश्यक आहे. त्यांनी सन. १८२७बुद्धधर्मानुयायी पंडित

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.7631(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 8 | ISSUE - 2 | NOVEMBER - 2018

मूलतत्ववादाची भारतीय लोकशाहीपुढील आव्हाने

प्रा. इंदुमती शि चोळळे
लक्ष्मीबाई भाऊराव पाटील महिला महाविद्यालय,सोलापुर

प्रस्तावना :—

भारताची राज्यव्यवस्था आधुनिक व पश्चिमात्य असली तरी ज्या सामाजिक—आर्थिक—सांस्कृतिक चौकटीत ती क्रियान्वित आहे, ती जुनी, पारंपरिक आहे.भारतातील सर्व राजकीय संस्था आधुनिक भाषेत चालतात. तर प्राचीन समाजरचनेच्या सर्व संरचना पारंपारीक भाषेत सुरू असतात. या दोहोंमधील अंतर्विरोध तसेच आंतरक्रिया समजून घेतल्याखेरीज भारतीय लोकशाहीचे गुढ उकलू शकत नाही. भारताने संसदीय लोकशाही पद्धतीचा स्वीकार केला. स्वातंत्र्य, समता, बंधुता, न्याय या तत्वाचे उद्दिष्ट समोर ठेवले. भारतीय राजकीय व्यवस्था आधुनिक प्रकारे काम करताना दिसते. परंतू भारतीय राजकीय व्यवस्था ज्या सामाजिक—आर्थिक सांस्कृतिक चौकटीत काम करते, ती परिस्थिती काहीशी मूलतत्ववादी असलेली दिसते, त्यामुळे प्रथम मूलतत्ववाद म्हणजे काय हे अभ्यासने योग्य ठरेल.

मूलतत्ववादाचा अर्थ :— एखाद्या तत्वज्ञानाची मूलभूत तत्वे प्रमाण मानून कालानूरूप त्यामध्ये होणारे बदल न स्वीकारणे त्यास मूलतत्ववाद असे म्हणतात.मूलतत्ववादी आपल्या तत्वांना त्रिकालबाधित सत्य व अपरिवर्तनीय मानतात. मूलतत्ववादाचा संबंध धर्माशी असल्याने आपल्या धर्माच्या अनुयायांनी काय करावे व काय करू नये यासाठी ते कठोर असतात. नैतिक — अनैतिकतेच्या संकल्पना ते धर्माशी निगडीत मानतात. ग्रंथप्रामाण्यास मानून धर्मग्रंथास सर्वश्रेष्ठ मानून त्यानूसारच आचरण झाले पाहिजे यासाठी त्याचा दुराग्रह असतो. मूलतत्ववादी व्यक्तीगत, सामाजिक, धार्मिक, राजकिय बाबतीत हस्तक्षेप करतात. राष्ट्रनिष्ठा दुय्यम मानून धर्माला सर्वश्रेष्ठ मानले जाते. आपल्या धर्मानुसार वागण्याचा आग्रह करून तसे वागावे यासाठी विचाराप्रसाराबरोबरच ते हिंसात्मक मार्गाचाही वापर करतात.

मूलतत्ववादी विचारामुळे भारतीय लोकशाहीपुढे पुढील आव्हाने निर्माण झालेली आहेत.

१. जमातवाद :— भारत हे धर्माधिष्ठित राष्ट्र नाही, येथे अनेक धर्माचे लोक राहतात. भारताने धर्मनिरपेक्ष तत्वज्ञानाचा स्वीकार केला आहे, परंतू धार्मिक मूलतत्ववाद, असहिष्णूता, संकुचितपणा यातून निर्माण झालेल्या संघर्षामुळे लोकशाहीला धोका निर्माण झाला आहे. भारतात हिंदू, मुस्लिम, ख्रिश्चन, पारशी, जैन, बौद्ध इत्यादी धर्माचे लोक राहतात, परंतू या भिन्नधर्मीय लोकांत सहिष्णूतेची सहकार्याची भावना आढळत नाही. बहुसंख्येने असलेले हिंदू धर्मीय व मुस्लिम धर्मीय यांचा परस्परांना विरोध असलेला आपणास दिसतो. आपले हितसंबंध परस्परविरोधी आहेत असे मानून ते एकमेकांच्या विरूद्ध उभे राहतात, त्यामुळेच वेळोवेळी धार्मिक संघर्ष उफाळून येतात.

धर्माचा राजकारणासाठी वापर करून देतात त्यांना जमातवादी म्हणून ओळखले जाते. जमातवाद्यांना राष्ट्र किंवा राष्ट्रराज्य यापेक्षा धार्मिक समुदाय हाच राजकीय निष्ठांचा केंद्रबिंदू वाटतो. जमातवाद बहूसंख्यांकाचा असो की अल्पसंख्यांकांचा असो, राष्ट्रीय एकात्मतेला तो सारखाच घातक असतो. जमातवादी शक्ती धर्माचे राजकारण करीत असल्यातरी धर्म किंवा धर्मश्रद्धा जमातवादासाठी कारणीभूत

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.7631(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 8 | ISSUE - 2 | NOVEMBER - 2018

खेल का समाजशास्त्र

प्रा.बी.जी.जाधव
(शा.शि.संचालक)
लक्ष्मीबाई भाऊराव पाटील महिला महाविद्यालय, सोलापूर

प्रस्तावना :-

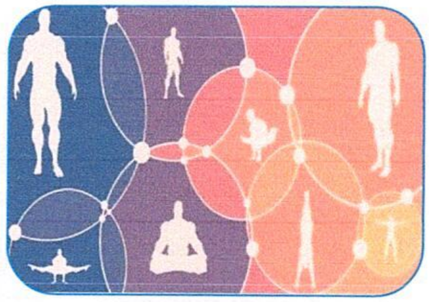

जीवन में खेल का बहुत महत्व है। साधारणतः भारतीय परिवारों में खेल को विशेष महत्व प्राप्त नहीं है। परन्तु आधुनिक परिवार का नजरिया तेजी से बदल रहा है। आधुनिक परिवारों में खेल के प्रति एक नया रुझान तथा एक नई जागरूकता पैदा हुई है। डॉ० पी०एन० पांडे ने स्पष्ट किया है कि समाजीकरण की प्रक्रिया में खेल का विशेष महत्व है। उन्होंने तथ्यों के आधार पर रेखांकित किया है कि खेल जीवन को अनुशासित करने में योगदान करता है। मनुष्य के व्यक्तित्व का विकास अनुशासन के द्वारा होता है। उन्होंने यह भी स्पष्ट किया है कि खेल के क्रम में खेल से जुड़े खिलाड़ियों को विभिन्न क्षेत्रों, प्रांतो तथा देशों में जाने-आने का अवसर प्राप्त होता है। विभिन्न संस्कृतियों से संपर्क होता है। इस प्रकार यह पर संस्कृति ग्रहण का कारण भी है। जाहिर है कि विभिन्न संस्कृतियों के संपर्क के कारण कोई भी व्यक्ति अन्य संस्कृति के तहजीब, रहन-सहन, जीवन पद्धति तथा अन्य कई पहलुओं की जानकारी प्राप्त करता है। इस प्रकार उसके जीवन में भी क्रांतिकारी परिवर्तन होता है। खेल जड़ता को तोड़ता है। खेल यथास्थितिवाद के खिलाफ है। खेल से जुड़े खिलाड़ी गतिशील रहता है। भारत रत्न सांसद सचिन्द्र तेंदुल्कर ने स्पष्ट किया है कि खेल के कारण व्यक्ति को आगे बढ़ते रहने की प्रेरणा मिलती है। वह जीवन में भी आगे बढ़ता रहता है। उसमें प्रतिस्पर्धा की भावना जगती है। साथ ही उन्होंने यह भी स्पष्ट किया है कि खेल के कारण व्यक्ति टीम चेतना से प्रभावित होता है। सबको साथ लेकर चलने की भावना उसमें विकसित होती है। क्रिकेट के टीम में भी कई खिलाड़ी एक साथ मिलकर मैच के लिए तैयार होते हैं। उनमें एक कैप्टन होता है। साथ ही टीम के साथ एक कोच मी रहता है। परन्तु भारत में खेल के प्रति अभी भी सरकारी तथा गैर-सरकारी स्तर पर सुनियोजित प्रयास नहीं हो रहा है। फलतः ओलम्पिक खेलों के प्रति सरकार तथा जनमानस गंभीर नहीं है। खेल संस्थानों का अभाव है। फलतः व्यक्ति का समुचित समाजीकरण नहीं हो रहा है। देश में अनुशासनहीनता का एक प्रमुख कारण खेल चेतना का अभाव है। इन्हीं तमाम मुद्दों का अध्ययन प्रस्तुत शोध के जरिए रेखांकित किया गया है।

भारत में खेल संघों का चरित्र: एक समाजशास्त्रीय विश्लेषण:

हमारे देश की आबादी लगभग सवा करोड़ से है। जनसंख्या के लिहाज से हम चीन के बाद विश्व में दूसरा स्थान रखते हैं। हमारी अर्थव्यवस्था विश्व की सबसे तेज गति से बढ़ने वाली अर्थव्यवस्था है। विज्ञान और प्रौद्योगिकी के मामले में भी हम

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.7631(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 8 | ISSUE - 2 | NOVEMBER - 2018

जागतिकीकरणात मराठी लोककलांचे स्थान

डॉ. विजय अर्जुन रेवजे
लक्ष्मीबाई भाऊराव पाटील महिला महाविद्यालय सोलापूर

गोषवारा :-

आज मोबाईल, फेसबुक, फ्लॅट संस्कृती, बंद दाराची संस्कृती नव्याने उभी राहत आहे. नात्या नात्यातील संवाद हरवून गेले, मानसन्मान कमी झाला. मॉडर्न आई आज अंगाई गात नाही, पर्यायाने संस्कृतीची पायमल्ली होत आहे. 'जागतिकीकरण म्हणजे आर्थिक, सामाजिक आणि सांस्कृतिक सीमांचे विश्लेषण मोकळेपण, आजवर उभ्या केलेल्या अडथळयांचे विसर्जन सी. पं.खेर जागतिकीकरण म्हणजे दोन भिन्न देशातील संस्कृतींनी एकत्र येऊन आपल्याकडे जे उत्तम आहे. त्याची एकमेकात देवाण-घेवाण करणे. मोतीराम कटारे जागतिकीकरण म्हणजे बहुजन समाजाचे मरण, मधुकर वाकोडे सर्व प्रकारच्या प्रवाहांचे एकत्रिकरण म्हणजे जागतिकीकरण. विकीपीडिया याबाबतीत भालचंद्र नेमाडे म्हणतात, *"जागतिकीकरणाची प्रक्रिया खऱ्या अर्थाने वास्को द गामाच्या काळापासून जागतिकीकरण सुरू आहे."* या जागतिकीकरणात मराठी लोककलांचे स्थान कसे आहे? याबाबत संशोधन करायचे आहे.

प्रास्ताविक

लोककला माणसाच्या आदिम जाणिवेला जोडल्या असल्यामुळे कोणत्याही माणसाला आपल्या सांस्कृतिक पर्यावरणातील लोककलेबद्दल नेहमीच आकर्षण वाटत आले आहे. कधी मनोरंजनाचा तर कधी धार्मिक कर्मकांडाचा आधार घेत लोककला समाजमनाचा भाग बनल्या आहेत. आज त्या नामशेष झाल्या किंवा त्यांची गरज संपली असे म्हणून माणसाच्या मनातून त्या महजपणे पार होणार नाहीत. माणसाच्या आदिम जाणिवेच्या अस्तित्त्वाला त्या मिडल्या असल्याने कोणत्याही गरिब-श्रीमंत, शिक्षित-अशिक्षित अशा कोणत्याही वयोगटातील माणसाला लोककलांनी नेहमीच भुरळ पाडली आहे. आपल्या भूतकाळातल्या पाऊलखुणा माणसाला नेहमीच खुणावत आल्या आहेत. लोककला या गतेतिहासातील पाऊलखुणा असल्याने त्यांचे व्यवहारातील अस्तित्त्व संपले तरी माणसाच्या मनातील अस्तित्त्व संपणार नाही हेही तितकेच खरे आहे.

विसाव्या शतकातील प्रसिद्ध विचारवंत एरिक फॉर्म यांनी 'दि. सेन सोसायटी' या ग्रंथात लोककलांना कलेक्टिव आर्ट म्हटले आहे. माणसाच्या नैसर्गिक जगण्यातून सामुदायिक कलांची निर्मिती कशी होते याविषयी मूलभूत मांडणी फॉर्म यांनी केली आहे. कोणत्याही लोकसमूहाचा लोकाविष्कार हा त्या लोकसमूहाच्या प्रागतिक इतिहासाला दृष्टी देणारा असतो. लोककलांना याअर्थाने समजून घेतले पाहिजे. खरे तर लोककला म्हणजे मानवी समूहाने स्वतःशी आणि इतरांशी साधलेला तो

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.7631(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 8 | ISSUE - 2 | NOVEMBER - 2018

महाराष्ट्रातील सहकारी दुग्ध व्यवसायाच्या समस्या

प्रा.डॉ. अनिल कांबळे
ल.भा.पा.महिला महाविदयालय,सोलापूर

प्रास्ताविक:

ग्रामीण भागात शेतीला जोड व्यवसाय म्हणून दुग्ध व्यवसाय खूपच उपयुक्त आहे.दुग्ध व्यवसाय हा ग्रामीण भागातील महत्त्वाचा व्यवसाय आहे ज्या व्यक्तीजवळ शेतजमीन नाही असे लोकही दुग्ध व्यवसाय करू शकतात अशा अनेक लोकांना दुग्ध व्यवसाय हा वरदान ठरलेला आहेदुग्ध व्यवसायाचा उल्लेख शेतीला पूरक व्यवसाय म्हणून केला जातो

भारतासारख्या कृषिप्रधान देशात व मोठ्या प्रमाणात ग्रामीण क्षेत्रात राहणाऱ्या लोकांना दुग्ध व्यवसायाने आर्थिक स्वातंत्र्य निर्माण दिले आहे ग्रामीण बेरोजगारीची समस्या सोडविण्यासाठी दुग्ध व्यवसायाने मोठा वाटा उचलला आहे राज्यात फक्त सहकारी व शासकीय यंत्रणेमार्फत सुमारे५ लाख लीटर्स दुधाचे संकलन होत होते. महाराष्ट्रात सन २०१७ मध्ये एकूण दूध उत्पादक संस्थांची संख्या११,५९७ आणि सहकारी दूध संघ ७३ इतके होते. सन २०१७-१८ मध्ये एकूण दुधाचे उत्पादन१११.०२ लाख मेट्रिक टन इतके होते. तर सन २०२०-२१ च्या सुधारित अंदाजानुसार१३७०३.३२ लाख मेट्रिक टन इतके दुधाचे उत्पादन महाराष्ट्रात झाले होते

संशोधनाची उद्दिष्टे :

- सहकारी दूध व्यवसायाच्याआर्थिक समस्या समजून घेणे

संशोधन पद्धती :

प्रस्तुत संशोधनासाठी दुय्यम साधन सामग्रीचा उपयोग करण्यात आला आहेत्यासाठी प्रकाशित ग्रंथ,पुस्तके,मासिके इत्यादीचा वापर करून संकलित माहितीच्या आधारे प्रस्तुत शोध निबंध तयार करण्यात आला आहे

संशोधनाची गृहीतके:

- सहकारी दूध व्यवसायाच्या आर्थिक समस्या आहेत .

सहकारी दूध व्यवसायाच्या समस्या

महाराष्ट्र राज्याची स्थापना झाल्यानंतर सहकारी दूध संस्थांचीवेगाने प्रगती झाली. गेल्या ६० वर्षांच्या कालावधीत सहकारी दुग्ध व्यवसायाच्या प्रगतीमध्ये अनेक समस्या निर्माण झाल्या त्या समस्या पुढीलप्रमाणे स्पष्ट करता येतील

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.7631(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X

VOLUME - 8 | ISSUE - 1 | OCTOBER - 2018

GLOBAL RECESSION IMPACT ON THE COTTON TEXTILE INDUSTRY IN INDIA

Dr. Dhere S.R.
Head &Associate Professor
Department of Commerce Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidhyalaya, Solapur.

ABSTRACT:

The phenomena of a global economic downturn are not new in economic history, although the causes and consequences of such economic syndromes are dissimilar at various periods. The main problem of global recession of 2008-09 started in U.S.A. subprime followed by a series of other financial crisis has shattered the world economies. The epidemic of recession affected various economies conceptually; recession implies drastic slowing down of the economy leading to a fall in aggregate demand over a period of time. The features of such a recession may be associate with a plummet in output, escalating unemployment, flagging interest rates, mounting prices & more uncertainties in business activities, several economies across the global in general and industries in particular, were relation hurt by the crisis. The Indian economy also grieved with the catastrophe, although not severely. Indian textile industries which are primarily export oriented industries.

INTRODUCTION –

The enduring and pervasive economic revolution globally in term of globalization liberalization and Privatization Policies ensures substation and assimilation among cross border economies. Congruently the interlink ages amongst the financial and real Markets both domestically and internationally, remain fairly sensitive to uploaded information Technology, telecommunications and especially the encompassing impingement of infrastructure facilities, successfully, the contagion and spit lover effect of any sorts of Macroeconomic disturbances in an economy affect the rest of the World. The latest global economic meltdown of 2008-09, which started with the US. Subprime crisis followed by Lehaman brothers financial crisis, is not unexceptional. The developed economies, the mainly US, U.K, Japan, Germany and many others were the most effected economies, several industries and business firms irrespective of the size have been cripplingly distressed and more uneven macroeconomic accomplishments occurred. The Indian economy also suffered a lot although not severely. Besides others, the Indian textile industries were among the worst affected industries. The Indian Textile Industries are considered to be one of the finest, leading and vibrant industries in the World. Until the eighties, it was predominately an unorganised industry. Historically, since 1985, for the first time the prominence of the textile sector was recognised and a distinct policy statement was announced for the inclusive growth of the sector, subsequently, the liberalization policies, of the nineties obligated radical change in functions, shape and profile of the industry. The open economy has injected a much needed push to the sector. The industry has now effectively become one of the largest industries in the world next to china. The Indian textile industry basically depends upon textile manufacturing and exporting, Its importance as an industry is well organised and articulated through its contribution towards economic growth of the country, GDP, foreign exchange earning and employment

ISSN2278-5914

Satara Itihas Sanshodhan Mandal, Satara

(Inst. Reg. No. Maharashtra/13482/Satara/2010)

Research Booklet

SANSHODHAN

संशोधन

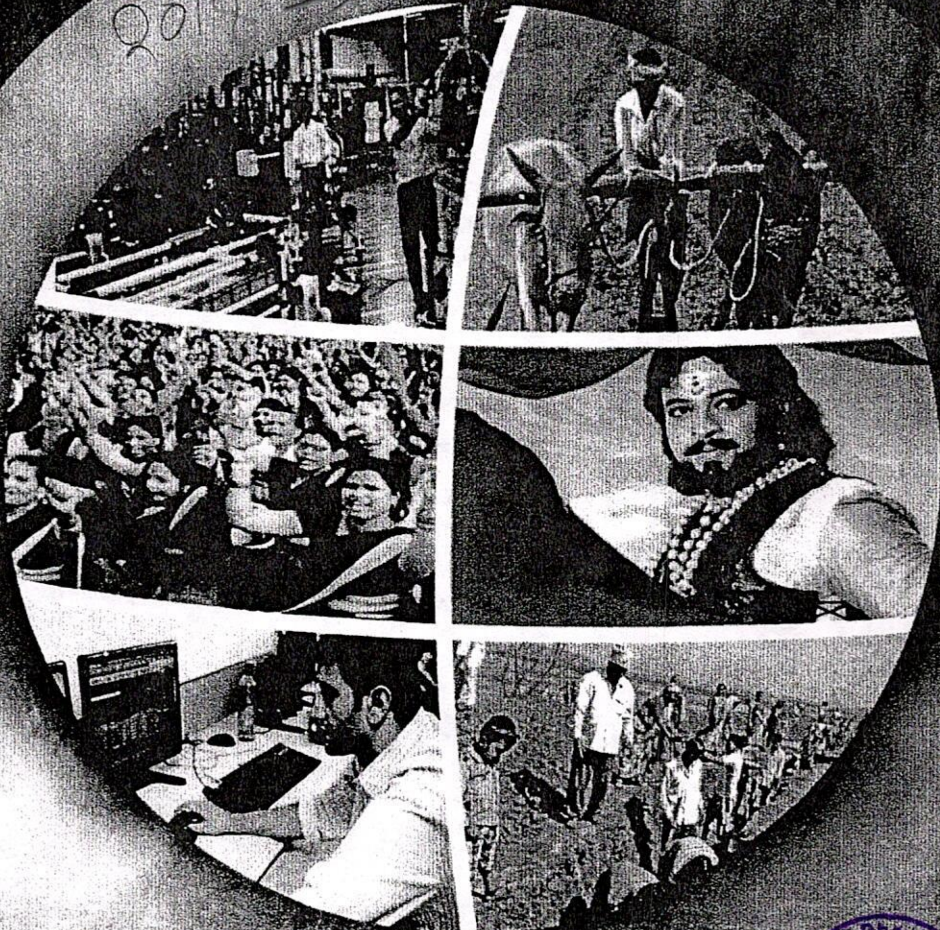

२७. १८५७ च्या उठावाचे भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील पारिणाम १५६
प्रा.डॉ.चंपाताई श्रीरंग बोधले
२८. महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे जीवन व कार्य (इ.स. १८७३ ते १९४४) १६०
कु.प्रतिभा गुलाब मोरे
२९. छ.राजर्षी शाहू महाराज यांचे औद्योगिक धोरण : एक आढावा. १६५
प्रा.एस.एस काशिद
प्रा.सी.पी.गायकवाड
३०. सातारा जिल्हा लोकल बोर्डातील लोकनेते बाळासाहेब देसाई यांचे कार्य १६८
प्रा.डॉ.संतोष तुकाराम कदम
३१. कोल्हापूर - कित्तूर संबंध १७२
प्रा.डॉ.सौ.वंदना रामचंद्र लोंढे
३२. क्रांतिसिंह नाना पाटील यांचे स्वातंत्र्य लढ्यातील योगदान प्रस्तावना १७६
प्रा. लता दिगंबर आंदे
33. Nature And Classification of AIDS and Tuberculosis Diseases In Satara District(MS) : A Geographical Analysis 182
Mr. Santosh Prakash Patil
Prof. C. U. Mane
३४. अहमदनगर शहरातील विडी कामगांरांची घरकुल योजना १९१
प्रा.गणेश शंकर विधाटे
३५. स्त्रीवादी दृष्टीकोनातून गावगाड्यातील लोहार स्त्रीयांचे स्थान १९७
डॉ.संघमित्रा वि.सरवदे
३६. माण तालुक्यातील पर्यटन एक ऐतिहासिक अभ्यास २०१
प्रा. के.एस. शिंदे
प्रा. डि.के.रसाळ
३७. इतिहास संशोधन आणि वैज्ञानिक दृष्टिकोन : एक दृष्टिक्षेप २०७
प्रा.शशिकांत महादेव मोहिते
३८. इतिहास लेखन आणि इतिहास संशोधनासमोरील आव्हाने २१४
प्रा.विनोद सखाराम बोरकर
३९. इतिहास लेखनासमोरील आव्हाने २१९
प्रा.एम्.डी. चिंदे

Laxmibai Bhaurao ... Mahila Mahavidyalaya Solapur

३६. माण तालुक्यातील पर्यटन एक ऐतिहासिक अभ्यास

प्रा.के.एस.शिंदे

प्रा.डि.के.रसाळ

दहिवडी कॉलेज, दहिवडी

ता.माण जि.सातारा

प्रास्ताविक : पर्यटन हा मानवाचा एक महत्त्वपुर्ण आर्थिक व्यवसाय बनलेला आहे. विकसित आणि विकसनशील राष्ट्रांमध्ये पर्यटनाला उत्तरोत्तर चालना मिळाली आहे. भारतामध्ये पर्यटनास संयोजित रुप ब्रिटीश कालखंडात प्राप्त झाले. स्वातंत्र्यानंतर भारताने मात्र या व्यवसायाचे महत्त्व लक्षात घेऊन टप्प्याटप्प्याने पर्यटन विकासाला चालना दिली.

सातारा जिल्ह्यातील माण तालुका हा प्राचीन कालखंडापासून धार्मिक पर्यटनाचे आकर्षण केंद्र असल्यामुळे सातवाहन, चालुक्य, राष्ट्रकुट, शिलाहार या बरोबरच मध्ययुग आणि शिवकालीन कालखंडात माण तालुक्यात धार्मिक पर्यटनाचा उत्तरोत्तर विकास झालेला आहे. एखाद्या प्रदेशाची किंवा त्या प्रदेशातील इतिहासाची संस्कृतीची सभ्येतची ओळख समाजव्यवस्था, अर्थव्यवस्था, राजव्यवस्थेची ओळख आणि जाणीव ही एखाद्या पर्याटकाला, संशोधकाला, अभ्यासकाला त्या प्रदेशातील पर्यटनावरूनच होत असते. आपल्या भव्य इतिहासाच्या अंतरंगामध्ये आपण पर्यटनाच्या अंतदृष्टीने पाहू शकतो केवळ आर्थिक व्यवसाय यापेक्षाही महत्त्वपुर्ण घटक म्हणजे पर्यटन पर्यटकांना आपल्या इतिहासाची उकल करण्याचे ऐतिहासिक भाष्य देत असतो.

पर्यटन अर्थ व व्याख्या : मानवाने विविध ठिकाणी केलेला हेतूपुर्वक प्रवास व वास्तव्य यालाच पर्यटन असे म्हणतात. आधुनिक काळात पर्यटनाला व्यवसायाचे स्वरुप प्राप्त झाले आहे. अत्याधुनिक काळात पर्यटनाला व्यवसायाचे स्वरुप प्राप्त झाले आहे. पर्यटन हा अत्याधुनिक असाधारण मानवी व्यवसाय झालेला आहे.

पर्यटन ही संज्ञा प्रवास या शब्दाशी संबंधित आहे. लॅटीन भाषेतील ''या शब्दाचा अर्थ प्रवास असा होतो.'' म्हणजेच प्रवास किंवा भ्रमंती जी आंनदासाठी केली जाते एका ठिकाणापासून दुसऱ्या ठिकाणी प्रवास करणे आणि मूळ ठिकाणी ठराविक काळात परत येणे म्हणजे पर्यटन होय. पर्यटन म्हणजे माणसाने त्याच्या नेहमीच्या राहत्या ठिकाणापासून इतर ठिकाणी केलेले अल्पकालीन स्थलांतर होय.

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.7631(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 8 | ISSUE - 1 | OCTOBER - 2018

GREEN ACCOUNTING - A NEW CHALLENGE FOR ACCOUNTING SYSTEM AND RESPONSIBILITY TOWARDS ENVIRONMENT

Dr. Dhere S.R.
Head &Associate Professor
Department of Commerce Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidhyalaya, Solapur.

ABSTRACT:

Green accounting is on an expansion path. With increasing social focus on the environment, accounting fills an expectation role, to measure environmental performance. The status of environmental awareness provides a dynamic for business reporting its environmental performance. The business firm's strategy includes responding to capital and operating costs of pollution control equipment. This is caused by increasing public concerns over environmental issues. Green accounting is a management tool for the better consideration of environmental costs. Many organizations are uncertain about the outcomes of Green accounting and are therefore reluctant to implement such a tool. In order to help organizations to evaluate the need of Green accounting this research paper aims to identify real advantages of implementation of Green accounting within an economic entity. Further through its external reporting process accountability is extended to stakeholder's on the company's financial performance (which has been subject to an auditing function), enabling them to make economically useful decisions.

KEYWORDS: *Green accounting, environmental protection, Social responsibility, environmental performance, environmental accounting, environmental Reporting.*

INTRODUCTION:-

In the last few years, there has been a growing awareness of the need to discover the art of living in harmony with nature. It is also realized that the environment is not a permanent asset. Rapid industrialization, in spite of its positive effect on economic development has very seriously threatened the world's natural environmental balance. There is a growing pressure from environmentalists, government, society, customers, employees, and competitors on business firms to be environmentally accountable. Proper balancing of economic development and environment protection is gradually being recognized by all concerned. Green accounting is considered one of the important management systems to enable improvement of economic and environmental performance of a business firm. Countries like Germany, U K, Japan, USA, and Canada have issued guidelines for preparation of environmental accounting.

Environmental Accounting:-

The concept of Green Accounting is raising a glimmer interest not only within the academic but also from the government, business society, social and environmental activist (Niemann&Tichkiewitch, 2009). However, the implementation of this concept in India still consider as a difficult concept due to the lack of comprehensive information for the stakeholders that raising the concern of the implementation effects and the additional cost expenditure that recognized as a unnecessary cost in the perspective of conventional

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

RESEARCH DIRECTIONS

An International Multidisciplinary Peer Reviewed Research Journal

UGC APPROVED

ISSN No. 2321-5488

UGC Sr. No. 45489

Vol. 6 Issue. 3

September 2018

Impact Factor- 5.7 (UIF)

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

Editor-in-Chief : Dr. Santosh P. Rajguru

website : www.researchdirections.org

RESEARCH DIRECTIONS ISSN NO – 2321-5488 Impact Factor- 5.7 (UIF)
UGC Sr. No. 45489 Vol: 6 Issue: 3 Sept., 2018

Index

Sr. No.	Title & Author	Page No.
1	Githa Hariharan's The Remains of the Feast: Deconstruction of Subaltern Voice Author- Mr. Laxman G. Jathar	1-5
2	Review of Some Empirical Studies on Attitude towards Teaching Profession Author- Naorem Norjit Meitei	6-23
3	Contribution of FCI in eradicating Poverty from India- A Study Author- Geetu	28-37
4	Activity Based Learning-A Key to Enhance Language Skills Author- Dr. K.V.Prasad	38-44
5	Critical Analysis of the Working of Article 356 of the Constitution of India Author- Damodar M. Hake	45-49
6	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे शेती विषयक विचार Author- प्रा. गणेश पंढरीनाथ भामे	50-56
7	Study of Physical Education and sports program of high school Girls Author- Dr.Savita B.Phalke	57-61
8	A study on Perception of Entrepreneurs of MSMEs in Karnataka Author- Dr. M. L. Ashoka	62-74
9	हिंदी साहित्य में ग़ज़ल Author - प्रा.शिंदे प्रदीप माणिकराव	75-85
10	Representation and Representativeness - A Politico-Philosophical Inquiry Author - Kamalaxi Tadasad	86-92
11	विठ्ठल वाघांच्या कवितेचे वेगळेपण Author - प्रा.डॉ.गजानन जाधव	93-100
12	Discussion paper on Schemes offered by Central Govt. to Empower SC Category Population in India Author - Prof. A.P. Kambale	101 - 105
13	सोलापूर जिल्ह्यातील अनुसूचित जातीची लोकसंख्या आणि धारण क्षेत्रातील बदलाचा कल Author – प्रा. महेंद्र गजधाने	106 – 112

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

RESEARCH DIRECTION
UGC Sr. No. 45489

ISSN NO – 2321-5488
Vol: 6 Issue: 3 Sept., 2018

Discussion paper on Schemes offered by Central Govt. to Empower SC Category Population in India

Prof. A.P. Kambale
Assistant Professor in Economics
Laxmibai Bahurao Patil Mahila mahavidyalaya, Solapur

Abstract

The Scheduled Castes (SC) is among the most socially and educationally disadvantaged groups in India. Scheduled Castes have different histories of social and economic deprivation, and the underlying causes of their educational marginalization are also strikingly distinct. However, this paper is highlighted on the scheme offered by the govt. of India towards S C Category population to develop them and consider under main stream of economy of India.

Keywords- Central Government, Empower, SC, Population

Introduction

The term *dalits* was in use as a translation for the British Raj census classification of *Depressed Classes* prior to 1935. It was popularized by the economist and reformer B. R. Ambedkar (1891–1956), himself a Dalit, and in the 1970s its use was invigorated when it was adopted by the Dalit Panthers activist group. India's National Commission for Scheduled Castes considers official use of *dalit* as a label to be "unconstitutional" because modern legislation prefers *Scheduled Castes*; however, some sources say that *Dalit* has encompassed more communities than the official term of *Scheduled Castes* and is sometimes used to refer to all of India's oppressed peoples. A similar all-encompassing situation prevails in Nepal.

Scheduled Caste communities exist across India, although they are mostly concentrated in four states; they do not share a single language or religion. They comprise 16.6 per cent of India's population, according to the 2011 Census of India. Similar communities are found throughout the rest of South Asia, in Nepal, Pakistan, Bangladesh and Sri Lanka, and are part of the global Indian Diaspora.

In 1932, the British Raj recommended separate electorates to select leaders for Dalits in the Communal Award. This was favored by Ambedkar but when Mahatma Gandhi opposed the proposal it resulted in the Poona Pact. That in turn influenced the Government of India Act, 1935, which introduced the reservation of seats for the Depressed Classes, now renamed as Scheduled Castes.

Schemes offered by Govt. of India for S C Category population for their development:-

A) Schemes for Students to take higher education

I) Post-Matric Scholarship for Schedule Caste Students

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.7631(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 7 | ISSUE - 12 | SEPTEMBER - 2018

क्रीडा क्षेत्रातील कबड्डी खेळाविषयी महिलांच्या समस्या व त्यावरील उपाय

प्रा. भक्तराज घालप्पा जाधव

(शारीरिक शिक्षण व क्रीडा संचालक) लक्ष्मीबाई भाऊराव पाटील महिला महाविद्यालय, सोलापूर

प्रस्तावना(Introduction):-

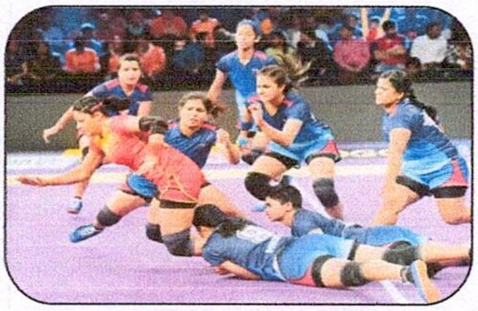

कबड्डी हा खेळ अगदी पुरातन काळापासून आपल्या देशात खेळला जातो. महाभारत युध्दकालीन कौरवांनी रचलेल्या चक्रव्यूहात अभिमन्युने जसा प्रवेश केला व सात महायोध्दयाशी एकट्याने लढत दिली. त्याच पध्दतीने या खेळात एका बाजूस सात क्षेत्ररक्षक असतात व प्रतिपक्षाचा एक खेळाडू कबड्डी दम घेऊन चढाई करतो व त्याच्याशी लढत देतो. त्यामुळे तत्वावर या खेळाची निर्मिती झाली. असे पौराणिक संदर्भ आहे. कबड्डी हा मूळचा भारतीय खेळ आहे. या खेळाची सुरुवात प्रथम महाराष्ट्रात झाली. हा खेळ "हूतू-तू-तू" या नावाने ही ओळखला जातो त्या नंतरच्या काळात कबड्डी खेळ वेग-वेगळ्या स्वरुपात वेग-वेगळ्या नावाने खेळला जात असे तसेच दम घेण्याचे प्रकारही वेगवेगळे असत. परंतु या खेळाचा जो मुख्य पाया 'दम' हा मात्र सर्वत्र सारखाच दिसून येतो तसेच दम, चढाई व क्षेत्ररक्षण हे सूत्र एकच होते. कबड्डी सारखा ग्रामीण खेळ आणि शारीरिक शिक्षण हे क्षेत्र सुध्दा यापासून अलिप्त नाही. मनाला आनंद देणारा आणि संकटाला विसरायला लावणारा आहे.

कबड्डी खेळ हे केवळ मनोरंजनाचे साधन नसून त्याला शास्त्रीय बैठक आहे. आरोग्य धन संपदा या सुभाषितावरुन आरोग्य हा मानवी जीवनाचा अविभाज्य घटक आहे. सुदृढ शरीर, मन, मेंदू, बुध्दी आणि मनगट यांच्यावरच मानवांचे आरोग्य अवलंबून आहे. हे आरोग्य राखण्यासाठीच्या दृष्टीने मानवी जीवनात कबड्डी सारख्या मैदानी व मर्दानी खेळाना अनन्य साधारण महत्व आहे. प्राचीन काळापासून कबड्डी सारख्या ग्रामीण खेळांना सामाजिक जीवनात महत्वाचे स्थान आहे. पूर्वी आट्यापाट्या, सुर-फाटी, कुस्ती, कबड्डी यासारखे पारंपारिक खेळ खेळले जात होते. अशा मैदानी व मर्दानी खेळामुळे मानवी शरीराला बळकटी प्राप्त होते असे शारीरिक कष्टाची कामेही मोठ्या प्रमाणात केली जात होती. त्यातून आपोआपच शरीराचा व्यायाम होत असे.

आजच्या आधुनिक युगात मैदानी व मर्दानी खेळाकडे दुर्लक्ष झालेले आहे त्यामुळे मानवी आरोग्या विषयाची प्रश्न निर्माण झालेले आहेत. पुरुषाकडून शारीरिक कष्टाची कामे योग्य प्रमाणातकेली जतात. त्या तुलनेत महिलांकडून शारीरीक कष्टाची कामे कमी केली जातात. त्यामुळे मानवी आरोग्या विषयीचे प्रश्न निर्माण झालेले आहेत. आरोग्या विषयीचे प्रश्न महिलांमध्ये जास्त दिसून येतात व याबद्दल महिलांमध्ये आरोग्यविषयी उदासीनता दिसून येते.

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.7631(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 7 | ISSUE - 12 | SEPTEMBER - 2018

HOW TO WRITE LEGIBLYFOR BETTER CAREER AND PROSPECT

Dr. Mahadev Lakkappa Kori
Head Department of English
Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalay, Solapur.

ABSTRACT

Good handwriting activates the brain more than keyboarding. Good hand writing contributes to reading fluency because it activates visual perception of letters. Handwriting is a predictor of success in other subjects, because good hand writing has a positive impact on grades. Benefits of Good Handwriting for kids and adults.

Cognitive development: Benefits of good handwriting practice has an incredible influence on cognitive development. Writing by hand stimulates different brain parts associated with language processing, memory retention, and creative expression. Poor handwriting can have a pervasive effect on school performance.

INTRODUCTION:

Graphology helps improve your personality and thought process, which play an important role in a job interview. Hand writing analysis also known as graphology is method of identifying the traits of an individuals through his/ her hand writing.

The study of written Printed symbols and of writing systems. Graphology is the study of handwriting. Through analysis, graphologists can learn a great deal about a writer. Graphologists can determine personality traits by examining the way a person forms each letter. The results can be helpful in putting together a personal profile. An analysis of your handwriting can reveal your behavior and reasons behind them. It covers your psychological and intellectual profile.

Graphology, inference of character from a person's handwriting. The theory underlying graphology is that handwriting is an expression of personality; hence, a systematic analysis of the way words and letters are formed can reveal traits of personality.

In 1897, the term graphology was coined by Abb Jean-Hippolyte Michon in Paris by combining two Greek words graphe in, to write and logos, science. He was the founder of The Society of Graphology and the first person to give scientific grounds to the handwriting analysis

Principle of Graphology.

One of the core principles of the graphological approach is the belief that handwriting is a reflection of a person's personality. Graphologists believe that by examining a person's writing, they can gain insight into their character traits, emotional stability, cognitive abilities, and overall health.

Dr. Ludwig Klages, widely regarded as the father of modern graphology, publishes the influential handwriting and character. So technically, graphology is a study of functioning of our brain rather than of our handwriting. Our handwriting is essentially only a door to reach our brains. Technically, a right hander is so because the right side of his/her brain functions faster and better than the left side.

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.7631(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 7 | ISSUE - 12 | SEPTEMBER - 2018

राजा राममोहन रॉय यांचे राजकीय व आर्थिक विचार: एक विवेचन

प्रा. केंद्रे सुमन लक्ष्मण
सहाय्यक पाध्यापक
इतिहास विभाग , लक्ष्मीबाई भाऊराव पाटील महिला महाविद्यालय, सोलापूर

प्रस्तावना :

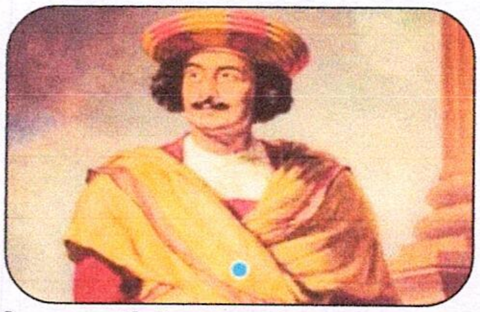

आधुनिक भारत आणि भारतीय प्रबोधनाचे जनक संबोधल्या गेलेल्या राजा राममोहन रॉय यांनी भारतीय समाज, धर्म यांचे मूलगामी चिंतन करून पुढील सामाजिक आणि धार्मिक सुधारणा चळवळींना दिली याद्दष्टीने त्यांना सुधारकांचे अध्यात्मिक पिता तथा नवयुगाचे अग्रदूत म्हंटले गेले आहे. रॉय यांच्या सामाजिक आणि धार्मिक चिंतनाबरोबरच त्यांचे राजकीय व आर्थिक विवेचन, वेळोवेळी त्यांनी मांडलेल्या भूमिका राज्यसंस्थेला पथदर्शी होत्या. त्यामुळे प्रस्तुत प्रकरणात त्यांच्या राजकीय व आर्थिक विचारांचा आढावा घेण्याचा प्रयत्न करण्यात आला आहे.

राजकीय विचार

राजा राममोहन रॉय ब्रिटिश राज्याला परमेश्वरी प्रसाद संबोधतात. यापाठीमागे त्यांची भूमिका होती की, ब्रिटीश लोक १७ व्या १८ व्या शतकात युरोपात झालेली भौतिक व सामाजिक शास्त्रांतील प्रगती तथा मानवसुधारणेतही आघाडीवर होते. त्यामुळे त्यांच्या अंमलात ते भारायीयांना विविध सुधारणाद्वारा आपल्या पदवीपर्यंत पोहचवीतील अशी आशा आशा होती. त्यामुळे ब्रिटीश राज्यकर्त्यांच्या आगमनाबद्दल ते आनद व्यक्त करतात.रॉय यांनी ब्रिटीशांचे लक्ष राजकीय सुधारणेकडे वेधल्याचे दिसून येते. ते स्वातंत्र्य आणि लोकसत्तेचे समर्थक होते. त्यांची अशी धारणा होती की, भारतीय शतकभरात ब्रिटिशांच्या सहवासाने सुधारून प्रतिकारास सज्ज होतील. आणि भारताची विशालता,सुदूरता यामुळे इंग्लडला भारताचे पारिपत्य करता येणार नाही. त्यामुळे इंग्लडने भारताला कॅनडासारखा जवळचा मित्र बनवावा. स्वातंत्र्यानंतरही दोनही देशांचे संबंध मित्रत्वाचेठेवताना; व्यापारी, वैचारिक व सांस्कृतिक विनिमय सतत चालावाअशी अंतिम मनीषा होती.रॉय यांनी उच्च सेवांचे भारतीयीकरण करण्याची मागणी केली. इंग्लंडमधील त्याचा सचिव आर्नोट ने लिहिले आहे की, 'राजा राम मोहन रॉय यांच्या विचाराने भारत ४०वर्षाच्या आत स्वतंत्र होईल. या दरम्यान ब्रिटिश शासनाच्या अधीन राहून भारत विश्वातील स्वतंत्र देशाची स्थिती प्राप्त करेल'.

रॉय यांचे राजकीय विचार उपयुक्ततावादी विचारवंत बेंथम याच्या विचारासारखे असल्याचे दिसून येते. राजकीय आंदोलने ही राज्यसंस्थेच्या चुका दूर करण्याचे माध्यम म्हणून त्यांची आंदोलनांवर विश्वास होता.या प्रकारचे पहिले आंदोलन

Laxmibai Bhaurao Patil Solapur Mahila Mahavidyalaya

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION

Impact Factor – 6.261 ISSN – 2348-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

Multidisciplinary International E-research Journal

PEER REFREED & INDEXED JOURNAL

August-2018 Special Issue – LXI

Chief Editor : Dr. Dhanraj Dhangar
Assist. Professor,
Dept. of Marathi,
MGV's Arts and Commerce College, Yeola
Dist. Nashik (M.S.) India.

Executive Editors :
Prof. Tejesh Beldar, Nashikroad (English)
Dr. Gajanan Wankhede, Kinwat (Hindi)
Mrs. Bharati Sonawane-Nile, Bhusawal (Marathi)
Dr. Rajay Pawar, Goa (Konkani)

This Journal is indexed in :
- University Grants Commission (UGC) List No. 40705
- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmoc Impact Factor (CIF)
- Global Impact Factor (GIF)
- Universal Impact Factor (UIF)
- Indian Citation Index (ICI)
- International Impact Factor Services (IIFS)

RESEARCH JOURNEY

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

For Details Visit To : www.researchjourney.net

SWATIDHAN PUBLICATIONS

मराठी विभाग

22	कोरकू खाम्सनाट्य: एक लोकाविष्कार	– डॉ. काशिनाथ बऱ्हाटे	116
23	कन्नड तालुक्यातील भिल्लांचे सामाजिक जीवन	– प्रा. शिवाजी हुसे	126
24	संत साहित्यातील सामाजिकता	– डॉ. संतोष चतुर	135
25	बखर वाङ्मयाचे स्वरूप	– डॉ. शीला गाढे	140
26	कवयित्री बहिणाबाई चौधरींच्या काव्यातील जीवन तत्त्वज्ञान	– डॉ. दिनेश पाटील	145
27	बहिणाबाई चौधरी यांच्या 'आखजी' कवितेतील संज्ञाप्रवाह	– डॉ.अतुल देशमुख	149
28	मराठी ग्रामीण कादंब-यांमधील नायिका	– डॉ. दया जेठे	153
29	सदानंद देशमुख यांच्या 'बारोमास' या कादंबरीतील म्हणी व त्यांची समर्पकता	– प्रा.सिद्धार्थ इंगोले	156
30	ग्रामीण कादंबरी म्हणून चौडकं या कादंबरीचे मूल्यमापन	– प्रा. प्राची जोशी	160
31	वैदर्भीय ग्रामीण वास्तव : हाल्या हाल्या दुधू दे	– प्रतिभा झळके	168
32	नव्वदोत्तर मराठी ग्रामीण कादंबरीतील देशीयतेचे स्वरूप	– प्रा. संजय गोहणे	171
33	देशीयता : प्रस्थापना आणि वादस्थळे	– डॉ. पुरुषोत्तम जुन्ने	176
34	झुंज : एक जीवन संघर्ष	– प्रा. लालबा दुमटकर	184
35	संयुक्त महाराष्ट्राच्या लढ्यातील शाहीर अण्णाभाऊ साठे व शाहीर अमर शेख यांचे कार्य	– डॉ.विजय रेवजे	188
36	समस्त मराठी साहित्यावर युगमुद्रा उमटविणारी यशवंत मनोहर यांची कविता	– डॉ. सुरेश खोब्रागडे	193
37	वसंत बाबाजी डहाके यांच्या 'योगभ्रष्ट' या कवितासंग्रहातील आशयरूपे	– सदाशिव शिंदे	200
38	शांता शेळके यांच्या ललितगद्य लेखनाचा अभ्यास	– डॉ. रंजना कदम	203
39	'फर्मान आणि इतर कविता' यातील स्त्रियांच्या वेदनांचे वर्णन	– डॉ. किशोर पाठक	214
40	कार्यालयीन पत्रव्यवहार : त्रुटी आणि उपाय	– डॉ. उज्ज्वला देवरे व सौ.किरण कुंवर	217
41	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर व दलित चळवळ	– डॉ. आर. व्ही. ढेरे	221
42	कृतार्थ भावनेने अंतरंगाचा घेतलेला शोध : 'ओल अंतरीची'	– डॉ. भाऊसाहेब गमे	226
43	जाबुवंतराव धोटे यांचा आंदोलने आणि चळवळीतील सहभाग : एक अभ्यास	– नितेश सावसाकडे	231
44	सेतू माधवराव पगडीकृत 'महाराणी ताराबाईकालीन स्वातंत्र्य संग्राम'	-प्रा.शिल्पा शेटे	234
45	कार्यालयीन टिप्पणी	– डॉ. उज्ज्वला देवरे व सौ.किरण कुंवर	239

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

'RESEARCH JOURNEY' International Multidisciplinary E- Research Journal
Impact Factor - (SJIF) – 6.261, (CIF) - 3.452(2015), (GIF)–0.676 (2013)
Special Issue 61 : Multidisciplinary Issue
UGC Approved Journal
ISSN : 2348-7143
August-2018

संयुक्त महाराष्ट्राच्या लढयातील शाहीर अणाभाऊ साठे व शाहीर अमर शेख यांचे कार्य

डॉ. विजय रेवजे
रयत शिक्षण संस्थेचे,
लक्ष्मीबाई भाऊराव पाटील महिला महाविद्यालय,सोलापूर.
मो.नं. ८६०५६६०३७२

प्रस्तावना

शाहीर अण्णा भाऊ साठे, शाहीर अमर शेख आणि शाहीर द.ना. गव्हाणकर ही तीन लखलखीत रत्ने संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीत अवघ्या महाराष्ट्राच्या नजरेत भरली होती. ही .त्रयी म्हणजे संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील 'तळपता त्रिशूळ' होता असं वर्णन 'कॉम्रेड रोझा देशपांडे' यांनी केले आहे. कवी विंदा करंदीकर यांनी त्यांना 'ब्रह्मा–विष्णु–महेश' म्हणून संबोधले आहे. संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचा इतिहास या शाहिरांना वगळून लिहिताच येणार नाही.[१]

१) लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे

अण्णाभाऊंना तमाशाचा वारसा उपजतच लाभलेला होता. कम्युनिस्ट चळवळीतून अण्णांना आपला खरा सूर गवसला. 'लाल बावटा' या नावाने कलापथक स्थापन करून अण्णा भाऊ सर्वसामान्य कामगार आणि भांडवलशाही यांच्यातील संघर्ष तमाशा रूपात सादर करीत होते. 'लाल बावटा' या आपल्या कलापथकाव्दारे अण्णा भाऊंनी राजकारण्यांवर आणि मुंबई शासनावर आपल्या लेखणींचे फटकार ओढले. तेव्हा चिडून जाऊन तत्कालीन मुख्यमंत्री मोरारजीभाईंनी त्यांच्या कलापथकावरच नाही, तर तमाशांवरही बंदी आणली. म्हणून अण्णाभाऊंनी त्या वेळी 'माझी मुंबई' हे वगनाटय लाखो कामगारांसमोर पालिसांच्या उपस्थितीत सादर केले. त्याच वेळी रंगमंचावरून जाहीर केले, 'मायबाप सरकारनं तमाशावर बंदी आणलीय म्हणून आज आपल्यासमोर हे लोकनाटय सादर करीत आहो.' तमाशासाठी 'लोकनाटय' हा नवा शब्दप्रयोग अण्णाभाऊंनी अशा प्रकारे रूढ केला. संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीच्या काळात जनता आणि सरकार या दोन फडांत चाललेले हे लोकनाटय अण्णाभाऊंनी प्रभावीपणे मांडले. १९४८ ते ६२ या काळात अण्णा भाऊंनी एकूण १४ लोकनाटये लिहली. हे 'नवे तमाशे' या त्रयीने सर्वदूर नेले. लोकप्रिय केले. हा 'तळपता त्रिशुळ' जनमत जागवत सरकारच्या अन्यायी धोरणावर तुटून पडत होता.

अण्णा भाऊंच्या 'माझी मुंबई' मधील साधाभोळा मराठमोळा कामगार विष्णू आणि गुजरातवादी बनिया मुनिमजी यांच्यातला 'मुंबई कुणाची?' या प्रश्नावर दोघांमधला वाद या सवाल–जवाबात अचूक शब्दबध्द केलाय. विष्णूची मागणी अर्थातच 'मुंबईसह महाराष्ट्र झालाच पाहिजे' ही आहे.[२]

शाहीर अण्णाभाऊंचे पोवाडे इतके लोकप्रिय होते की शाहीर गव्हाणकरांनी डफावर थाप मारली तरी टाळयांचा गजर होत असे. अण्णाभाऊ नुसते स्टेजवर आले की लोक हसू लागायचे. 'अकलेची गोष्ट', 'निवडणूकीत घोटाळे', 'बेकायदेशी', 'शेटजींचे इलेक्शन', 'माझी मुंबई' असे कितीतरी तमाशे गाजत होते आणि विरोधकांचा नुसता तिळपापड होत होता. मर्मभेदी विनोदाबरोबरच लढयाचा निर्धार या तमाशातून व्यक्त होत होता.'' असे या लढयातील एक सहयोगी आणि प्रथ्यक्षदर्शी असलेल्या कॉम्रेड रोझा देशपांडे यांनी म्हटलं आहे.

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.7631(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 7 | ISSUE - 11 | AUGUST - 2018

इयत्ता 9 वीच्या विद्यार्थ्यांमध्ये नकाशा साक्षरता विकसनासाठी अध्ययन संचाची निर्मीती

प्रा. मुंडे देवराव काशीराम

प्रस्तावना :-

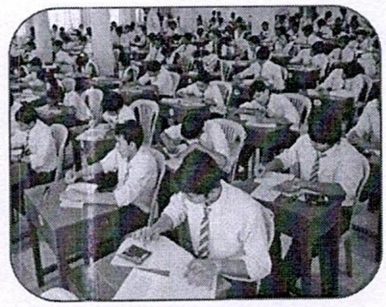

आधुनिक काळात भूगोलाचा अभ्यास करतांना नकाशाचे ज्ञान असणे अतिशय महत्वाचे आहे. कारण नकाशाद्वारे भूगोलातील प्राकृतिक, आर्थिक, हवामानाविषयक, वनस्पती, प्राणी, जलसंपत्ती, खनिजसंपत्ती आणि मानवीक्रिया इ. घटकांची माहिती सहजरित्या समजते. प्रत्यक्ष एखादया गोष्टीची माहिती वाचण्यापेक्षा नकाशामुळे त्या गोष्टीचा बोध पटकन होतो. म्हणून नकाशा हे महत्वाचे दृकसाधन आहे. नकाशाची उपयुक्तता ही नकाशा काढण्याच्या कौशल्यावर व तंत्रावर मोठया प्रमाणात अवलंबून असते. यासाठी नकाशा काढतांना प्रमाण, प्रक्षेपण, सांकेतिक चिन्हे व खुणा, दिशा, रंगसंगती, छाया, आकृत्या अशा नकाशाच्या विविध अंगांचा वापर करावा लागतो. नकाशाच्या सहाय्याने पृथ्वीच्या पृष्ठभागाचा प्राकृतिक किंवा सांस्कृतिक भाग लहान आकारात निरीक्षण करता येतो. अध्ययन, संशोधन, निरीक्षण, नियोजन, विश्लेषण व अनुमान इ.साठी नकाशे सहाय्यभूत ठरतात. म्हणून नकाशाचे भूगोलातील स्थान अनन्य साधारण आहे.

नकाशाचे विविध प्रकार आहेत. नकाशा हे शास्त्रीय पध्दतीने तयार केले जात असल्याने ते वेगवेगळया कारणांसाठी वापरतात. नकाशाचे वाचन भूगोलाच्या अध्ययनासाठी आवश्यक आहे. त्यामुळे विद्यार्थ्यांनी नकाशा वाचन कौशल्य आत्मसात करणे गरजेचे आहे.

संशोधनाची गरज व महत्व :-

1. शालेय अभ्यासक्रमात नकाशावाचन तंत्र अवगत करणे अत्यंत महत्वाचे व गरजेचे आहे. कारण शालेय अभ्यासक्रमात इयत्ता तिसरी पासूनच नकाशाशी संबंधित पाठयक्रम दिलेला आहे.
2. इयत्ता 10 वी व 12 वी सारख्या इयत्तेत बोर्डाच्या परीक्षेत नकाशावाचनावर आधारीत प्रश्न असतात.त्यामुळे विद्यार्थ्यांना नकाशा वाचन येणे गरजेचे आहे.
3. तसेच पुढील भूगोल अध्यायनाच्या दृष्टीने एक पाया म्हणून आणि व्यवहारिक ज्ञानाच्या दृष्टीनेही नकाशावाचनाला महत्व आहे.
4. नकाशाचे ज्ञान हे फक्त डोळयाने पाहून आत्मसात होणार नाही. तर त्यासाठी नकाशा वाचनाचा अभ्यास करणे आवश्यक आहे.
5. शिक्षकालाही तांत्रिकदृष्टया, वैशिष्टपूर्ण व कौशल्यपूर्ण असे अध्यापनाचे कार्य करण्यासाठी नकाशाचे ज्ञान गरजेचे आहे.

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.7631(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X

VOLUME - 7 | ISSUE - 11 | AUGUST - 2018

A STUDY OF IMPACT AND IMPORTANCE OF DIGITAL PAYMENT IN INDIA

Prof. Dr. Ravsaheb Prabhakar Dhawan
(M.A.(Eco.), Ph.D.)
Rayat Shikashan Sanstha's
Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya, Solapur

ABSTRACT:

This research paper focuses on the impact and importance of digital payment in India. According to the Government of India the digital payment will increase the employment, reduces risk related to cash like corruption, robbery, and carrying or storage of large amount of cash and made all transactions to be done cashless or digitalised which helps the people to transfer the money with security and safety at high speed. This step of the Indian government even attracted various investors in the country. The impact of this policy is a step towards the modernisation and globalisation by making the economy cashless. In digital payment, banking sector plays a major role by providing digital instruments like debit cards, mobile banking, mobile wallets etc. A major obstacle for the adoption of this digital payment system in India is slow internet connectivity and the additional charges over the digital transactions. No matter India started following digital payment policy over a year ago but still some of the sectors in India are still at the predominance of cash transactions which is acting as a big hurdle for the economy to grow itself.

Keywords: *Digital payment, cashless, security, technology, transactions, India.*

INTRODUCTION:

The term digitalization means to deal money digitally with less use of hard form of money or in a layman's language using computerized or digitalized modes of transactions is digitalization. India is a growing economy where 67% of the population is still from rural areas (World Bank, 2016). No doubt we have achieved the literacy rate of 74% but still a huge mass of population lacks technological knowledge and so the problem of digitalization is big in India as compared to other countries in the world. Automated Teller Machines (ATMs) are the first form of digitalization that was introduced in India in the 1987. It took more than twelve years by the people to accept it as a mode of transaction. But as the time has passed people understood how to use it and its importance increased gradually.According to Internet and Mobile Association of India (IAMAI) and Kantar IMRB report out of 918 million rural population of India only 186 million are using internet and leaving out 732 million potential users. The ratio of male to femaleInternet users is 64:36. No matter these digital changes have taken place about ten years ago but it is unable to reduce dependency of the people on paper currency in the economy. To reduce the burden of printing more currency and dependency of people on paper currency domentisation of Rs.500 and Rs.1000 was done on 8th November 2016. Apart from this in order to inculcate the habit of using digital currency government unveiled two schemes namely Lucky GrahakYojana for customers and Digi DhanVyapaarYojana for traders. The Indian government and Reserve Bank of India is trying very hard to promote mobile banking and e-

Laxmibai Bhaurao Patil Solapur Mahila Mahavidyalaya

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.7631(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 7 | ISSUE - 11 | AUGUST - 2018

जातीसंस्थे विषयी डॉ. जी. एस. घुर्ये यांचे समाजशास्त्रीय विश्लेषण

प्रा. नागोराव एस.भुरके
लक्ष्मीबाई भाऊराव पाटील महिला महाविद्यालय,सोलापूर.

ABSTRACT

This research paper aims to investigate the relationship between a teacher's personality and teaching effectiveness, with a particular focus on the delicate balance between individuality and impersonality in the classroom. The study will explore how a teacher's unique personality traits can impact student engagement, learning outcomes, and overall classroom dynamics. Additionally, it will delve into the potential benefits and drawbacks of adopting a more impersonal teaching approach. By examining various aspects of personality and teaching styles, this research seeks to provide insights into how educators can optimize their personality traits to enhance their effectiveness in the classroom while maintaining a professional and inclusive learning environment.

KEY WORD: *Teaching effectiveness, Personality traits, Teacher-student relationships, Educational psychology, Classroom environment.*

INTRODUCTION

Education is a complex and dynamic process, and at its heart lies the pivotal figure of the teacher. Teachers are entrusted with the responsibility of imparting knowledge, nurturing critical thinking, and shaping the minds and characters of the next generation. In this pursuit, the teacher's personality plays a significant role, influencing the classroom atmosphere, student engagement, and ultimately, the effectiveness of the teaching and learning experience. This research paper seeks to explore the intricate interplay between a teacher's personality and teaching effectiveness, with a specific focus on the delicate equilibrium between individuality and impersonality within the classroom environment.

The concept of effective teaching has been a subject of extensive research, and various factors contributing to it have been identified. Pedagogical techniques, subject expertise, and classroom management are among the traditional determinants of effective teaching. However, there is an emerging recognition that a teacher's personality is not merely incidental but can be a substantial catalyst in shaping the learning outcomes and experiences of students.

Personality, a multifaceted construct encompassing traits, behaviors, and interpersonal dynamics, is a defining characteristic of every individual. Teachers, like any other professionals, bring their unique personalities into the classroom. These personalities can manifest in a multitude of ways, from communication styles and teaching methods to the creation of a supportive and inclusive learning environment. As such, the teacher's personality becomes a pivotal factor in determining whether the

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

18-19

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION

Impact Factor – 6.261 ISSN – 2348-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

Multidisciplinary International E-research Journal

PEER REFREED & INDEXED JOURNAL

August-2018 Special Issue – LXI

Chief Editor : Dr. Dhanraj Dhangar
Assist. Professor,
Dept. of Marathi,
MGV's Arts and Commerce College, Yeola
Dist. Nashik (M.S.) India.

Executive Editors :
Prof. Tejesh Beldar, Nashikroad (English)
Dr. Gajanan Wankhede, Kinwat (Hindi)
Mrs. Bharati Sonawane-Nile, Bhusawal (Marathi)
Dr. Rajay Pawar, Goa (Konkani)

This Journal is indexed in :

- University Grants Commission (UGC) List No. 40705
- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmoc Impact Factor (CIF)
- Global Impact Factor (GIF)
- Universal Impact Factor (UIF)
- Indian Citation Index (ICI)
- International Impact Factor Services (IIFS)

RESEARCHJOURNEY

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

For Details Visit To : www.researchjourney.net

SWATIDHAN PUBLICATIONS

46	संकरित ग्रंथालये (Hybrid Libraries): एक अभ्यास	- प्रा.हितेश ब्रिजवासी	246
47	भारतीय संघराज्य व प्रादेशिक वादाची समस्या	- प्रा.नासीर शेख	251
48	स्पर्धा परीक्षा देणाऱ्या वाचकांच्या दृष्टीने सार्वजनिक ग्रंथालयासाठी उपाययोजना	- डॉ. रमणिक लेनगुरे	255
49	पारंपरिक अध्यापन पद्धती व संगणक सहाय्यित अध्यापन पद्धतींचा आश्रम शाळेतील इ. आठवीच्या विद्यार्थ्यांच्या मराठी विषयाच्या संपादणूकीवर होणाऱ्या परिणामांचा आभ्यास	– डॉ. हेमंतकुमार देवरे	262
50	'शिक्षक प्रशिक्षणात प्रशिक्षणार्थ्यामध्ये वाचनाची आवड निर्माण करण्यासाठी ICT चा उपयोग'-	- डॉ. नासीर गिरासे व डॉ.दादासाहेब पवार	266
51	विद्यार्थी शिक्षक आणि सेवेत असलेल्या माध्यमिक शिक्षकांच्या अध्यापन अभिक्षमतेचे मापन व अध्यापन अभिक्षमता विकसित करण्यासाठी उपाययोजना	– डॉ. आनंद शिंदे	269
52	सोलापूर शहरातील बंद पडलेल्या कापड गिरणीतील कामगारांचा सामाजशास्त्रीय अभ्यास	– डॉ.संभाजी भुरके	277
53	७३ व्या संविधान दुरुस्तीची पार्श्वभूमी	– डॉ. सुनील चकवे	282
54	आंबेडकरवादी काव्यातील स्त्री सबलीकरण	– डॉ. गोविंद रावळेकर	286
55	महिला सक्षमीकरणाचा महिलांच्या सामाजिक स्थितीवर होणारा प्रभाव –एक अभ्यास	- ज्योती चौधरी व डॉ. एच. वाय. देवरे	291
56	नवभारत मासिकातील मार्क्सवाद	– चांगुणा कदम	295
57	सेतू माधवराव पगडीकृत 'छ.संभाजी राजांचे मूल्यमापन'	- प्रा.शिल्पा शेटे	299
58	भाववाढ नियंत्रण आणि मौद्रिक धोरण	– डॉ. एस. एच. मोहोकार	306
	कोंकणी विभाग		
59	जालावलंबी व्यवसायांचे कोंकणी कवितेंतले उल्लेख	– डॉ. राजय पवार	311
60	कोंकणी भाशेंतली प्रवासवर्णनां : एक चिकित्सक मुल्यांकन (बायलांनी बरयल्ल्या प्रवासवर्णनात्मक लेखनाच्या संदर्भात)	- डॉ. हनुमंत चोपडेकार	319
61	बाकीबाबांच्यो दोन भासांतल्यो, दोन काळातल्यो दोन कविता	- डॉ. पूर्णानंद च्यारी	329
62	अस्तुरेचे मानसीकतायेचो थाव घेवपी बाकीबाबांची कविता	- प्रा. सुशांत नायक	335
63	प्रागतिक विचारांक पुरस्कुत करपी नाटक कुकमा देवीची दीपमाळ	- प्रा.नित्यानंद नायक	343
64	शणै गोयंबाबांच्या कथांतील संवेदनशिलताय	– प्रा. ग्लीनिश डायस	347

Our Editors have reviewed paper with experts' committee, and they have checked the papers on their level best to stop furtive literature. Except it, the respective authors of the papers are responsible for originality of the papers and intensive thoughts in the papers.

- Executive Editor-

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

... International Multidisciplinary E- Research Journal
Impact Factor - (SJIF) – 6.261, (CIF) - 3.452(2015), (GIF)–0.676 (2013)
Special Issue 61 : Multidisciplinary Issue
UGC Approved Journal
ISSN : 2348-7143
August-2018

सोलापूर शहरातील बंद पडलेल्या कापड गिरणीतील कामगारांचा समाजशास्त्रीय अभ्यास

डॉ. भुरके नागोराव संभाजी
लक्ष्मीबाई भाऊराव पाटील,
महिला महाविदयालय, सोलापूर.
Email :-nagoraobhurke५५@gmail.com
Mob.-- ९९२१५१३२१४

प्रस्तावना :

भारतीय समाजव्यवस्था दोन वर्गामध्ये विभागली आहे. मालक व कामगार असे दोन वर्ग येथे दिसून येतात. आपल्या न्याय हक्कासाठी व स्वातंत्र्यासाठी कामगार वर्गाला नेहमीच संघर्ष करावा लागतो. समाज रचनेतील तळाच्या भागात अधिकार व सत्ता नसलेला सामान्य कामगार आहे. द्रव्यरुपाने वा वस्तुरुपाने मिळणाऱ्या मोबदल्यात शारिरिक वा मानसिक श्रम करणाऱ्या व्यक्तीस कामगार म्हणतात. कार्ल मार्क्सच्या मते 'मानवजातीचा इतिहास हा मालक व कामगार संघर्षाचा इतिहास आहे.'

भारत हा कृषी प्रधान देश आहे, त्या बरोबर तो ग्रामोउद्योग (मूलउद्योगी) सुध्दा आहे. भारताची अर्थव्यवस्था कृषी आणि औद्योगिक घटकावर आधारलेली आहे. औद्योगिक क्रांतीनंतर भांडवलशाहीचा विकास झाला व अनेक कारखानदारी उदयास आली १७ व्या व १८ व्या शतकात उद्योग क्षेत्रात भारताचे चित्र औद्योगिक कार्यशाळा या स्वरुपाचे होते. ब्रिटिशाच्या आगमना नंतर भारतामध्ये या औद्योगिकरणांची सुरुवात झाली म्हणजेच त्याच्या योगदानामुळेच कारखानदारी येथे रुजली गेली ब्रिटिश काळापासून भारतात कारखानदारी विकसित होत गेली हे निर्विवाद सत्य आहे. भारताच्या बऱ्याच भागात ब्रिटिशानी अनेक कारखाने, कापड गिरणी उद्योग सुरु केले. भारतातील पहिली कापड गिरणी जी. डल्लु डावर यांनी १८५१ रोजी स्थापन केली, तसेच महाराष्ट्रात नागपूर, सोलापूर येथे ही कापड गिरण्या सुरु झाल्या. सोलापूर शहराचे वैभव सुध्दा वस्त्रोउद्योगाच्या बाबतीत महत्वपूर्ण होते. म्हणजेच १९ व्या शतकाच्या उत्तरार्धात सोलापूर वस्त्रोउद्योगाचे केंद्र बनले होते. २० व्या शतकात सोलापूर हे मुंबई प्रांतातील कापडउद्योगातील तृतीय क्रमांकाचे शहर होते.

सोलापूर शहरात वस्त्रोउद्योगाचा प्रारंभ प्रमुख पाच कापडगिरण्यानी केला होता. त्यामुळे सोलापूरला कापडगिरण्याचे गाव किंवा 'गिरणगाव' असा ही शब्द प्रयोग रुढ झाला होता. पण ही परिस्थिती पुढे बदलत गेली. काळाच्या ओघात अनेक अडचणीमुळे सोलापूरातील वस्त्रोउद्योगाला उत्तरती कळा येऊ लागली, परिणामी सोलापूरातील त्याच कापडगिरण्या बंद पडल्या व त्याचा परिणाम त्यातील कामगारांवर झाला. त्यांना अनेक सामाजिक, आर्थिक, कौटुंबिक अडचणीला सामोरे जावे लागले. आज त्याची परिस्थिती गंभीर व चिंताजनक आहे. त्यांच्या सामाजिक जीवनाकडे आत्मियतेने वा गार्भीयांने कोणीही दखल घेतली नाही. बेकार मिल कामगार म्हणून त्यांची परिस्थिती खालावली गेली आहे.प्रस्तुत अभ्यासात खऱ्या अर्थाने मध्ययुगापासूनच सोलापूर शहर हे वस्त्रोउद्योगाचे प्रसिध्द केंद्र होते. आज सुध्दा सोलापूरची चादर जगप्रसिध्द आहे. पण काळाच्या ओघात हा इतिहास नष्ट होत आहे. सोलापूरमध्ये पहिली कापड गिरणी - १९ व्या शतकात (जुनी गिरणी) सोलापूर स्पिनिंग अॅन्ड वीव्हिंग मिल २८ डिंसेबर १८७६ मध्ये सुरुवात होऊन १९४९ मध्ये बंद पडली, या जूनी गिरणीचा ए, बी, सी असे तीन युनिट मध्ये तिचा विस्तार झाला होता. १९४० पर्यंत कामगार १५,५०० काम करत होते. दुसरी गिरणी - नरसिंग गिरजी मॅन्युफॅक्चरिंग कंपनी लिमिटेड, सोलापूर १८९८ मध्ये सुरु झाली ती १९५७ मध्ये बंद झाली त्यामुळे ४५०० कामगार बेकार झाले. तिसरी गिरणी - लक्ष्मी कॉटन मॅन्युफॅक्चरिंग कंपनी लिमिटेड १८९४ मध्ये सुरु झाली त्यामध्ये ५००० पेक्षाही जास्त कामगार काम करत

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

18-19

Impact Factor - 6.261 ISSN - 2348-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

Multidisciplinary International E-research Journal

PEER REFREED & INDEXED JOURNAL

August-2018 Special Issue – LXI

Chief Editor : Dr. Dhanraj Dhangar
Assist. Professor,
Dept. of Marathi,
MGV's Arts and Commerce College, Yeola
Dist. Nashik (M.S.) India.

Executive Editors :
Prof. Tejesh Beldar, Nashikroad (English)
Dr. Gajanan Wankhede, Kinwat (Hindi)
Mrs. Bharati Sonawane-Nile, Bhusawal (Marathi)
Dr. Rajay Pawar, Goa (Konkani)

This Journal is indexed in :

- University Grants Commission (UGC) List No. 40705
- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmoc Impact Factor (CIF)
- Global Impact Factor (GIF)
- Universal Impact Factor (UIF)
- Indian Citation Index (ICI)
- International Impact Factor Services (IIFS)

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION

46	संकरित ग्रंथालये (Hybrid Libraries): एक अभ्यास	- प्रा.हितेश त्रिपाठी	246
47	भारतीय संघराज्य व प्रादेशिक वादाची समस्या	- प्रा.नासीर शेख	251
48	स्पर्धा परीक्षा देणाऱ्या वाचकांच्या दृष्टीने सार्वजनिक ग्रंथालयासाठी उपाययोजना	- डॉ. रमणिक लेनगुरे	255
49	पारंपरिक अध्यापन पद्धती व संगणक सहाय्यित अध्यापन पद्धतींचा आश्रम शाळेतील इ. आठवीच्या विद्यार्थ्यांच्या मराठी विषयाच्या संपादणूकीवर होणाऱ्या परिणामांचा आभ्यास	– डॉ. हेमंतकुमार देवरे	262
50	'शिक्षक प्रशिक्षणात प्रशिक्षणार्थ्यांमध्ये वाचनाची आवड निर्माण करण्यासाठी ICT चा उपयोग'-	- डॉ. नासीर गिरासे व डॉ.दादासाहेब पवार	266
51	विद्यार्थी शिक्षक आणि सेवेत असलेल्या माध्यमिक शिक्षकांच्या अध्यापन अभिक्षमतेचे मापन व अध्यापन अभिक्षमता विकसित करण्यासाठी उपाययोजना	-- डॉ. आनंद शिंदे	269
52	सोलापूर शहरातील बंद पडलेल्या कापड गिरणीतील कामगारांचा सामाजशास्त्रीय अभ्यास	-- डॉ.संभाजी भुरके	277
53	७३ व्या संविधान दुरुस्तीची पार्श्वभूमी	-- डॉ. सुनील चकवे	282
54	आंबेडकरवादी काव्यातील स्त्री सबलीकरण	– डॉ. गोविंद रावळेकर	286
55	महिला सक्षमीकरणाचा महिलांच्या सामाजिक स्थितीवर होणारा प्रभाव –एक अभ्यास	- ज्योती चौधरी व डॉ. एच. वाय. देवरे	291
56	नवभारत मासिकातील मार्क्सवाद	-- चांगुणा कदम	295
57	सेतू माधवराव पगडीकृत 'छ.संभाजी राजांचे मूल्यमापन'	- प्रा.शिल्पा शेटे	299
58	भाववाढ नियंत्रण आणि मौद्रिक धोरण	– डॉ. एस. एच. सोहोकार	306
	कोंकणी विभाग		
59	जालावलंबी व्यवसायांचे कोंकणी कवितेंतले उल्लेख	– डॉ. राजय पवार	311
60	कोंकणी भाशेंतली प्रवासवर्णनां : एक चिकित्सक मुल्यांकन (बायलांनी बरयल्ल्या प्रवासवर्णनात्मक लेखनाच्या संदर्भात)	- डॉ. हनुमंत चोपडेकार	319
61	बाकीबाबांच्यो दोन भासांतल्यो, दोन काळातल्यो दोन कविता	- डॉ. पूर्णानंद च्यारी	329
62	अस्तुरेचे मानसीकतायेचो थाव घेवपी बाकीबाबांची कविता	- प्रा. सुशांत नायक	335
63	प्रागतिक विचारांक पुरस्कृत करपी नाटक कुकमा देवीची दीपमाळ	- प्रा.नित्यानंद नायक	343
64	शणै गोयंबाबांच्या कथांतील संवेदनशिलताय	– प्रा. ग्लीनिश डायस	347

Our Editors have reviewed paper with experts' committee, and they have checked the papers on their level best to stop furtive literature. Except it, the respective authors of the papers are responsible for originality of the papers and intensive thoughts in the papers.

- Executive Editor

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

'RESEARCH JOURNEY' International Multidisciplinary E- Research Journal
Impact Factor - (SJIF) - 6.261, (CIF) - 3.452(2015), (GIF)–0.676 (2013)
Special Issue 61 : Multidisciplinary Issue
UGC Approved Journal
ISSN : 2348-7143
August-2018

विद्यार्थी शिक्षक आणि सेवेत असलेल्या माध्यमिक शिक्षकांच्या अध्यापन अभिक्षमतेचे मापन व अध्यापन अभिक्षमता विकसित करण्यासाठी उपाययोजना

डॉ. आनंद ज्ञानेश्वर शिंदे
सहाय्यक प्राध्यापक
लक्ष्मीबाई भाऊराव पाटील महिला महाविद्यालय, सोलापूर.
८७८८००८८०९

प्रास्ताविक :

प्रत्येक व्यक्ती एकमेकांपासून अनेक प्रकारे भिन्न असतात. त्याचप्रमाणे कोणतेही काम करण्याच्या बाबतीत त्यांच्या क्षमता कमी जास्त असतात. उदा. एखादयाला चांगले नेतृत्व करता येते तर दुसऱ्याला ते जमत नाही. एखादा चांगला गाणारा असतो तर दुसऱ्याच्या गळ्यातून चांगले सूर निघतच नाहीत. यांत्रिक कार्याच्या बाबतीत देखील लोकांच्या मूलभूत क्षमता वेगवेगळया असतात. एखादयाला उत्तम प्रकारे टंकमुद्रण करता येते तर दुसऱ्याला प्रशिक्षण प्राप्त केल्यानंतरही त्याच्याइतके चांगले टंकमुद्रण करता येत नाही. अशा सर्व व्यक्ती बौध्दिकदृष्टया कदाचित समान पातळीवर असतील पण त्यांच्या अभिक्षमता / अभियोग्यता मात्र वेगवेगळया असतात. अभिक्षमता म्हणजे व्यक्तीचा नैसर्गिक कल होय. व्यक्तीजवळ असणारा गुणांचा समुच्चय किंवा सामर्थ्य होय. एखादयाला एका क्षेत्रात चांगली गती असते याचा अर्थ असा की, प्रत्येक व्यक्तीमध्ये काही वैशिष्टयपूर्ण क्षमता आढळतात. हया क्षमता आणि बुध्दीमत्ता यांच्यामध्ये घनिष्ठ सहसंबंध आढळत नाही. या अभिक्षमतेमुळे एखादया विशिष्ट व्यवसायात किंवा कामामध्ये मनुष्य प्राविण्य संपादन करतो. हा सर्व विचार करता असे म्हणता येईल की, अभिक्षमता ही सर्वसाधारण बुध्दीमत्तेपासून स्वतंत्र अशी विशिष्ट असते आणि या क्षमतेमुळे व्यक्तीला त्या विशिष्ट क्षेत्रात चांगल्याप्रकारे प्राविण्य संपादन करता येऊ शकते.

वरील सर्व विवेचनावरुन अभिक्षमता किती महत्वाची आहे हे लक्षात येते आणि म्हणून शिक्षकी पेशात किंवा व्यवसायात येणाऱ्या किंवा असलेल्या व्यक्तींची अभिक्षमता मोजणे महत्वाचे आहे.

संशोधनाची गरज आणि महत्व :

1. बुध्दीबरोबर अभियोग्यता समजणे व्यावसायिक मार्गदर्शनासाठी गरजेचे असते. बुध्दीमापनाने व्यक्तीचा सर्वसाधारण दर्जा कळतो तर अभियोग्यता मापनाने क्षेत्र पदार्पणासाठी आवश्यक पात्रता समजते.
2. अभियोग्यतेचे मापन केल्याने व्यक्ती कोणता अध्यापन व्यवसाय चांगला करु शकेल याचा अंदाज घेता येतो.
3. एखादया व्यक्तीची रुची व त्यानुसार त्यातील कौशल्य प्राप्त करण्याची पात्रता हया दोन्ही मिळून अभियोग्यता निश्चित होत असते.
4. अध्यापन क्षेत्रात यापुर्वीच प्रवेश केलेल्या व्यक्तीची अभियोग्यता समजली तर तिचा चालू व्यवसाय सुधारण्यास, बदलण्यास किंवा नवा व्यवसाय निवडण्यास मदत होते.
5. अध्यापन व्यवसायाशी निगडीत विविध घटक अभियोग्यता कसोटीच्या सहाय्याने मोजले जातात. (उदा. विषयज्ञान व व्यासंग, सहकार्य वृत्ती, दयाळूपणा, संयम, व्यापक अभिरुची,

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya, Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.2331(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 7 | ISSUE - 10 | JULY - 2018

महात्मा गांधीजींचे शैक्षणिक विचार

प्रा. डॉ. रावसाहेब ढवन
लक्ष्मीबाई भाऊराव पाटील महिला महाविद्यालय, सोलापूर.

प्रस्तावना : -

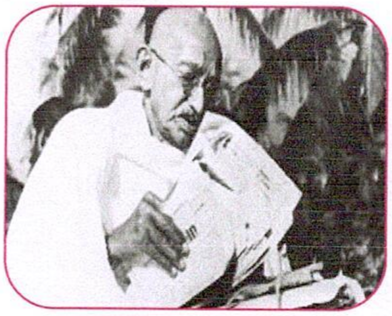

शिक्षण हे समाजपरिवर्तनाचे एक प्रभावी साधन आहे. समाजाच्या सांस्कृतिक व सामाजिक विचार प्रवाहांना सुयोग्य वळण देण्याचे काम शिक्षणाचे आहे. मनुष्याची अस्मिता आणि अस्तित्व शाबूत ठेवून त्याला स्वावलंबनाने, स्वाभीमानाने आणि सुखाने जगण्याचा मार्ग दाखविणे हे शिक्षणाचे सर्वात महत्वाचे कार्य आहे. आज झपाट्याने बदलणा-या जगामध्ये आपले अस्तित्व सिद्ध करण्यासाठी शिक्षणाची नितांत गरज आहे. ही गरज भागविण्याचे काम शिक्षण जसे आजच्या काळात करीत आहे. तसेच प्राचीन काळापासून हे कार्य चालत आलेले आहे. व त्यात अनेक शैक्षणिक संप्रदायांचा तसेच अनेक शैक्षणिक तत्वज्ञानाचा व तत्वज्ञांचा हातभार लागलेला आहे.

शैक्षणिक तत्वज्ञानाचा विचार करता पाश्चिमात्य शिक्षणतज्ञांनी शैक्षणिक तत्वज्ञानाच्या निसर्गवाद, कार्यवाद, व आदर्शवाद या संप्रदायात घातलेल्या बहुमोल विचारांची भर व त्यांची कामगिरी निर्विवाद आहे. पण भारतीय संस्कृती, भारतीय अस्मिता, व आजच्या परिस्थितीत स्वातंत्र्योत्तर काळातील राष्ट्रीय शिक्षणपद्धतीला बहुमोल मार्गदर्शन करण्याकरिता समर्थ आहेत. भारतामध्ये अनेक शिक्षणतज्ञ होऊन गेले. उदा. रविंद्रनाथ टागोर, स्वामी विवेकानंद, महात्मा फुले, कर्मवीर भाऊराव पाटिल, महर्षी धोंडो केशव कर्वे व महात्मा गांधी. त्यांनी आपल्या जीवनविषयक व शैक्षणिक तत्वज्ञानाने भारतातील शिक्षणपद्धतीवर प्रभाव टाकला. त्यातील शिक्षणातील थोर विचारवंत शिक्षणतंज्ञ महात्मा गांधी यांच्या शैक्षणिक तत्वज्ञानाचा आढावा प्रस्तुत शोधनिबंधात घेण्यात आला आहे.

"साधी राहणी आणि उच्च विचारसरणी" याचे उत्तम उदाहरण म्हणजे राष्ट्रपिता महात्मा गांधी होय. स्वातंत्र्य संग्रामात अहिंसेचा मार्ग जोपासणारी, सत्याचा आग्रह धरणारी, भारतमातेला स्वतंत्र करण्यासाठी तळमळणारी व्यक्ती केवळ राजकीय क्षेत्रातच सक्रिय नव्हती, तर स्वतंत्र्य भारताला विकसित करण्यासाठी शिक्षणाशिवाय तरणोपाय नाही. हे जाणून शैक्षणिक क्षेत्रातही तेवढीच सक्रिय होती. एका निर्धन राष्ट्राला शिक्षणातून स्वावलंबी, सज्ञान, व सतेज बनविण्यासाठी गांधीजींनी जी नवी शिक्षण योजना राष्ट्राला दिली त्यातच त्यांचे युग प्रवर्तक आहे. आज आपणाला स्वातंत्र्य मिळून 62 वर्षे झाली, तरीदेखील शिक्षणपद्धतीत फारसा बदल न करताच आपण पुढे जात आहोत. खरे पाहता गांधीजींनी जी ही योजना देशाला दिली, त्यातच तिचे मोठेपण सामावलेले आहे. म्हणूनच गांधीजी आपल्या काळातील एक श्रेष्ठ शिक्षणतज्ञ होते हे मान्य करावे लागेल. गांधीजींनी भारतीय संस्कृतीच्या आदर्शाला उजाळा देवून काही वेळेस त्यांचा नवा अर्थ लावून. त्याचा आधुनिक काळातील समस्यांशी व विचारांशी मेळ घालण्याचा यशस्वी प्रयत्न केला, म्हणूनच जॉन ड्युईसारख्या पाश्चात्य शिक्षणतज्ञाला देखील म्हणावे लागले की, " गांधीजींची शिक्षणपद्धती ही इतर सर्व शिक्षणपद्धतीच्या पुढचे पाऊल आहे. असे मला खात्रीने वाटते. तिच्यात प्रचंड सुप्त सामर्थ्य आहे आणि या क्रांतिकारक शिक्षण प्रयत्नातून भारतापासून आम्हाला पुष्कळ शिकता येईल. अशी मला आशा आहे. "

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.2331(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 7 | ISSUE - 10 | JULY - 2018

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR) AND ETHICS: AN IN-DEPTH ANALYSIS

Prof. Cholle Indumati S.
Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya, Solapur

ABSTRACT

Corporate Social Responsibility (CSR) and ethics are crucial components of modern business practices. This paper explores the relationship between CSR and ethics, examining how ethical principles guide CSR activities and how CSR contributes to ethical business conduct. It highlights the evolution of CSR, its theoretical frameworks, ethical considerations, and practical implications. The paper also discusses the benefits and challenges of implementing CSR and ethical practices in businesses, providing case studies to illustrate key points.

INTRODUCTION

Corporate Social Responsibility (CSR) has gained significant attention in recent years as businesses recognize the importance of operating in a socially responsible and ethical manner. CSR encompasses a range of practices aimed at improving social, environmental, and economic outcomes. Ethics, on the other hand, involves the principles and values that guide behavior and decision-making. This paper examines the interplay between CSR and ethics, exploring how ethical considerations shape CSR initiatives and how CSR can enhance ethical conduct in business.

Evolution of CSR

The concept of CSR has evolved over time, moving from philanthropic activities to a more integrated approach that considers the impact of business operations on all stakeholders. Early CSR efforts focused on charitable donations and community involvement. However, modern CSR encompasses a broader range of activities, including sustainable practices, ethical labor practices, and transparent governance.

Theoretical Frameworks

Several theoretical frameworks underpin CSR, including stakeholder theory, triple bottom line, and corporate citizenship. Stakeholder theory emphasizes the importance of considering the interests of all stakeholders, not just shareholders. The triple bottom line framework focuses on the social, environmental, and economic impacts of business activities. Corporate citizenship highlights the role of businesses as responsible members of society.

Ethical Considerations in CSR

Ethical considerations are central to CSR. Businesses must navigate complex ethical dilemmas, balancing profit motives with social responsibilities. Key ethical principles in CSR include fairness, transparency, accountability, and respect for human rights. Ethical CSR involves going beyond legal compliance to actively promote social and environmental well-being.

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.2331(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 7 | ISSUE - 10 | JULY - 2018

भारतीय अर्थव्यवस्थेसमोरील आव्हाने

प्रा. डॉ. अनिल कांबळे
ल .भा.पा. महिला महाविद्यालय, सोलापूर

प्रस्तावना:

भारताला स्वातंत्र्य मिळून 75 वर्ष पूर्ण झाले आहेत. स्वातंत्र्यानंतर भारताने आर्थिक विकासासाठी नियोजनाचा स्वीकार केला. पंचवार्षिक योजनांच्या माध्यमातून भारताचे अर्थव्यवस्था विकासाच्या प्रवाहात आणण्याचा प्रयत्न केला परंतु हे प्रयत्न करत असताना नियोजनकारापुढे आणि देशाच्या नेतृत्वाकडे अनेक प्रकारचे आव्हाने उभी आहेत ही आव्हाने खऱ्या अर्थाने भारताच्या अर्थव्यवस्थेसमोरील आहेत आजही भारताची विकसनशील अर्थव्यवस्था म्हणून ओळखली जाते. भारताचे विकसनशील पण कमी करायचे असेल आणि खऱ्या अर्थाने भारताला विकसित बनवायचे असेल तर भारतासमोरील जे आव्हाने आहेत ती कमी करणे आवश्यक आहे. भारताने सन २०१७ नंतर पंचवार्षिक योजनांचा त्याग केला सन२०१५ मध्ये नियोजन आयोगाच्या ठिकाणी निती आयोगाची स्थापना केली हे सगळं करत असताना आजही भारतामध्ये वाढत्या लोकसंख्येचा प्रश्न आहे दारिद्र्याचा प्रश्न आहे .बेरोजगारी आरोग्य शिक्षण भांडवलाची कमतरता महागाई उद्योगांचा अल्पविकास आरोग्याचे प्रश्न पायाभूत सुविधांची कमतरतावाहतूक आणि दळणवळणातील प्रश्न असे अनेक आव्हाने भारताच्या अर्थव्यवस्थेच्या विकासाला अडथळा निर्माण करत आहेत एका बाजूला राष्ट्र श्रीमंत बनवण्याचे प्रयत्न चालू आहेत तर दुसऱ्या बाजूला मात्र राष्ट्रातील नागरिक हे गरीब बनत चालले आहेत आणि म्हणून आर्थिक विषमता आणि वाढती महागाई या दोन प्रमुख समस्या भारताच्या समोर एक आव्हान म्हणून ओव्या टाकल्या आहेत

संशोधनाची उद्दिष्टे :

- भारताच्या आर्थिक समस्या समजून घेणे.
- भारताच्या सामाजिक समस्या समजून घेणे.

संशोधन पद्धती :

प्रस्तुत संशोधनासाठी दुय्यम साधन सामग्रीचा उपयोग करण्यात आला आहेत्यासाठी प्रकाशित ग्रंथ,पुस्तके,मासिके इत्यादीचा वापर करून संकलित माहितीच्या आधारे प्रस्तुत शोध निबंध तयार करण्यात आला आहे

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

18-19

RNI No. MAHAUL03008/13/1/2012-TC

POWER OF KNOWLEDGE

An International Multilingual Quarterly Peer Review Refereed Research Journal

Editor
Dr. Sadashiv H. Sarkate

• Mailing Address •
Dr. Sadashiv H. Sarkate
Editor : POWER OF KNOWLEDGE
Associate Professor &Head of Dept. Marathi
Art's & Science College, Shivajinagar, Gadhi, Tq. Georai Dist. Beed-431 143 (M.S.)
Cell. No. 9420029115 / 7875827115
Email : powerofknowledge3@gmail.com

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur

Price : Rs. 300/-
Annual Subscription: Rs. 2000/-

अनुक्रमणिका (Index)

अ.क्र.	प्रकरण	संशोधक	पृष्ठ क्रं.
1	The need and consequence of second Green Revolution	Mrs. Vasundhara Dattaram Salunkhe	1
2	Industrial Sector investment of Maharashtra as compare to India	Mr. Prasad Sunilrao Kasture	11
3	Experiment in Engaging men in Gender Equality	Dr. Arundhati Suryakant Patil	15
4	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांना अपेक्षित असलेली लोकशाही	प्रा. अरुण पडघन	18
5	मानव संसाधन विकास : सैध्दांतिक विवेचन	फुलारी ज्योती	22
6	बिहारी के दोहो में व्यवहार ज्ञान	डॉ.सविता चोखोबा किर्ते	27
7	मराठी ग्रामीण कथेतील सहकाराचे चित्रण	प्रा. डॉ. बबन गायकवाड	30
8	दलित साहित्य : एक चिंतन	प्रा.लक्ष्मण गीते	35
9	आपत्ती व्यवस्थापन : आधुनिक काळाची गरज	प्रा. एकनाथ ज्ञानदेव खरात	37
10	महामानव नेल्सन मंडेला यांचे काव्यरूपाने दिसून येणारे चित्रण	डॉ. दादाराव गुंडरे	42
11	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि लोकशाही	प्रा.डॉ. रंदिल गजेंद्र साहेबराव	46
12	ओतारी समाजाचे लोकजीवन	ओतारी विक्रम अभिमन्यू	48
13	बदलत्या हमावानाचा भारतीय कृषीक्षेत्रावर परिणाम	प्रा.डॉ. देशमुख एस.बी.	50
14	नव्वदोत्तर स्त्रीवादी काव्य	प्रा. रेखा व्ही. इंगोल	53
15	भारतीय स्वातंत्र्यसंग्राम आणि लोकमान्य टिळक	प्रा.मोहन बाबुराव चव्हाण	58
16	आदिवासी लेखकांनी लिहिलेले साहित्य : स्वरुप व विचार	प्रा. डॉ. जगतवाड शिवाजी पिराजी	66
17	अण्णाभाऊ साठे यांचे कादंबरी लेखन आशय आणि वेगळेपण काही निरीक्षणे	प्रा. डॉ.धनंजय महादेव होनमान	69
18	लीळाचरित्र : एक श्रेष्ठ वाङ्मयीन कलाकृती	डॉ. सौ. जयदेवी पवार	75
19	वारकरी संप्रदायाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी व संतसाहित्य संशोधनाच्या दिशा	डॉ. बाळासाहेब दास	78
20	'आवानओल' काव्यसंग्रहातून व्यक्त झालेली शेतकऱ्याची	प्रा.डॉ.गजानन जाधव	82
21	लालबाहादुर शास्त्री यांची राजकीय भूमिका	डॉ. राम प्र.ताटे, प्रा. अर्चना वाघमारे	85
22	स्त्री विमर्श : दशा और दिशा	डॉ. समीर गुलाब सय्यद	89

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya, Solapur

भारतीय स्वातंत्र्यसंग्राम आणि लोकमान्य टिळक

प्रा.मोहन बाबुराव चव्हाण
आर्टस्, सायन्स ॲण्ड कॉमर्स कॉलेज, रामानंदनगर (बुर्ली),
ता.पलुस जि.सांगली

प्रास्ताविक

प्राचीन काळी पुराणांतरी भारतखंड किंवा भारतवर्ष या नावाने ओळखल्या जाणाऱ्या देशाचा महाराष्ट्र हा भू-भागही तसाच प्राचीन असून आजही तो याच नावाने ओळखला जातो. महाराष्ट्राच्या पश्चिम किनारपट्टीवरील भू-भागाला कोकण असे म्हणतात. त्यालाच पूर्वी अपरान्त असेही म्हणायचे. महाराष्ट्राचाच भाग मानल्या जाणाऱ्या आणि मराठी भाषा बोलणाऱ्या कोकणच्या लोकांची ही भूमी तरी देखील महाराष्ट्रापेक्षा आपले वेगळेपण राखून आहे. या वेगळेपणाची दोन कारणे म्हणजे उर्वरित महाराष्ट्रास न लाभलेला समुद्र आणि दक्षिणोत्तर पसरलेला सहयाद्री पर्वत या पर्वतामुळे महाराष्ट्राचे घाट आणि कोकण असे दोन भाग झाले. रत्नागिरी या नावाचा एक जिल्हा कोकणात आहे आणि याच नावाचे शहर देखील आहे. बाळ गंगाधार टिळकांचे मूळ गाव याच रत्नागिरी जिल्ह्यातील चिखलगाव हे होय. टिळकांचे 'क्षीतिलकयथोर्णव' नामक संस्कृत चरित्र लिहिणाऱ्या विदर्भातील माधव श्रीहरी तथा बापूजी अणे यांनी या कोकणच्या भूमीचे वर्णन केले आहे.

"भूमिः शस्त्रबलविदिता रामेण सिन्धोः पुरा

पुण्यश्लोक जातिः खश्नि महती मनुष्यरत्नाश्मनाम ।

पूता सिद्धतपोधनाश्रमपदैर्य पुण्यम् सेविता

प्राज्ञैः कोकणसं ज्ञितेयममला देवर्षिसंघैर्मुदा ।।"

याचा अर्थ असा की, "पुण्यवंतांची जन्मदात्री मनुष्यरत्नाची मोठी खाण असलेली, पूर्वी परशूरामाने शस्त्र बलाने हस्तगत केलेली ही समुद्रभूमी प्रसिध्द आहे. सिद्धांच्या आणि तपोधनाच्या आक्षमांनी पावन झालेली, विध्दानांनी जिची सेवा

Laxmibai Bhaurao Patil
Solapur
Mahila Mahavidyalaya

REVIEW OF RESEARCH
IMPACT FACTOR : 5.2331(UIF) UGC APPROVED JOURNAL NO. 48514 ISSN: 2249-894X
VOLUME - 7 | ISSUE - 10 | JULY - 2018

A STUDY OF IMPACT OF SKILL INDIA ON RURAL YOUTH

Prof. Dr. Ravsaheb Prabhakar Dhawan
(M.A.(Eco.), Ph.D.)
Rayat Shikashan Sanstha's , Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya, Solapur.

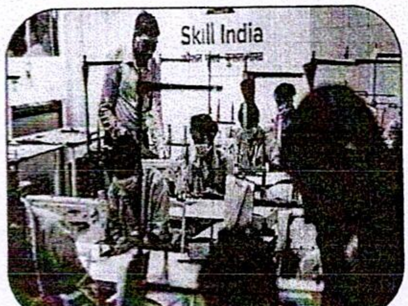

ABSTRACT

India occupies around 2.4% of the world's landmass. It is also home to 17.5% of the world's population. The density of population is more in the urban landscapes. However, being largely an agrarian economy, a significant part of India's GDP comes from the villages and rural areas. Rural development and prosperity is deeply integrated to any nation's growth. Skilled workers and entrepreneurs are the need of the hour with the government committed to improving the skill landscape in the country over the next few years. The mobilization of the available youth and man-power and making them as skilled individuals is the need of the hour with the burgeoning youth brigade of India. This paper focuses on the existing ecosystem for skill development in rural India and the role skill development has to play in the future for increasing employment and entrepreneurship opportunities among the youth of rural India.

KEY WORDS : *Skill Development, Employment, Rural India, Youth, Entrepreneurship.*

INTRODUCTION

Rural development may be broadly defined as the process of improving the quality of life and the economic well-being of people living in isolated and sparsely populated areas. According to the Planning Commission, any town with a population of less than 15000 people is considered to be classified as rural area. According to the national sample survey organization, a rural area is one:

- which has a population of 400/sq km
- villages with clear surveyed boundaries but no municipal board
- that has a minimum of 75% of the working male population involved in agriculture activities.

As per the key findings of the 'State of the Urban Youth; India 2012: Employment, Livelihood, Skills,' a report published by IRIS Knowledge Foundation in collaboration with UNHABITAT, By 2020 the median individual age in India will be 29 years, very likely a city-dweller, making it the youngest country in the world. India is set to experience a dynamic transformation as the population burden of the past turns into a demographic dividend, but the benefits will be tampered with social and spatial inequalities. This creates a huge opportunity for the youth in India and will have to grab the global opportunities.

BACKGROUND :

Mahatma Gandhi, the father of the nation said that India's strength lies in its villages. Rural areas contribute significantly to the overall growth and economic development of a country. A statistics states that of the roughly 5.98 billion people who live in the world, close to 3.4 billion people live in villages/rural areas.

Laxmibai Bhaurao Patil Mahila Mahavidyalaya Solapur